

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAAL- JA HARIDUSTEADUSKOND
ERIPEDAGOOGIKA OSAKOND

Anne-Mai Hindriks

ERIALA EESTI VIIPEKEELE TÕLK TUDENGITE JA VILISTLASTE
TAGASISIDE ÕPPEKAVALE JA ÜLIKOOLIÕPINGUTELE

Lõputöö

Läbiv pealkiri: viipekeeletõlgi eriala tudengite/vilistlaste tagasiside

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Mari Reilson (BA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Mari Reilson (BA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Osakonnas registreeritud

.....

(allkiri ja kuupäev)

Sisukord

Kokkuvõte	3
Summary.....	4
1. Eriala Eesti viipekeele tõlk tudengite ja vilistlaste tagasiside õppekavale ja ülikooliõpingutele.....	5
2. Viipekeeletõlgi pädevuste tänapäevane mudel.....	7
2.1 Viipekeeletõlgi professionaalsus	7
2.1.1. Kultuuride tundmine.....	8
2.1.2. Tõlke kvaliteet.....	9
2.1.3. Lingvistilised võimed.....	10
3. Kompetentsete viipekeeletõlkide vajalikkus ja nõutavus tööturul	12
3.1 Eriala Eesti viipekeele tõlk õppekava ülesehitus Tartu Ülikoolis	13
3.2 2009. aastal lõpetanud vilistlaste edasine tegevus ning hinnang kõrgkoolile	14
4. Metoodika.....	15
4.1 Küsimustik.....	15
4.2 Valim ja andmekogumine.....	16
5. Tulemused	17
5.1 Lõpetanuga/vilistlasega ja õpingutega seotud taust.....	17
5.2 (Kavatsetav) lõpetamisjärgne tegevus	18
5.3 Ülikooliõpingud ning hinnang neile	20
6. Arutelu	32
7. Kasutatud kirjandus	35
Lisa 1 – Õppekava 2006/2007	38
Lisa 2 – Õppekava 2009/2010	42
Lisa 3 – Küsimustik eriala vilistlastele.....	47
Lisa 4 – Küsimustik eriala üliõpilastele	55

Kokkuvõte

Käesoleva uurimustöö esimeseks eesmärgiks oli saada eriala vilistlastelt tagasisidet läbitud õppekava ning lõpetamisjärgse tegevuse kohta, samuti erialastest ja tööalastest valikutest, töökohal nõutavate ja ülikoolis õpetatavate oskuste kattuvusest ning tööturule siirdumise võimalustest. Töö teiseks eesmärgiks oli tagasiside saamine eriala üliõpilastelt läbitud õpingute ning edasisest planeeritavast tegevusest, erialaste ja tööalaste valikute ning tööturule siirdumise võimalustest. Uuringu käigus viidi tudengite ja vilistlaste hulgas läbi internetipõhine ankeetküsitlus. Uurimustöö tulemusena selgus, et eriala vilistlastest üle pooltel, on raskusi erialase töö leidmisega. Võrreldes üle-eestilise vilistlasuuringu koguvalimiga, selgub, et 75% vastanutest nimetas samuti eelmainitud põhjust sagedaimaks, mis ei töötada erialasel tööl. Põhjused võivad tuleneda nii inimese enda valikutest kui riigi sotsiaalpoliitilistest otsustest. Viipekeeletõlgilt eeldatakse väga head viipekeelee oskust. Uuringust selgus, et erinevate lendude tudengid ja vilistlased hindavad enda praegust viipekeelee taset võrdväärselt. Praktika mahtu hindasid kõik vastanute grupid enamasti ebapiisavaks. Nii rakenduskõrghariduse vilistlased kui ka viipekeeletõlgi eriala vilistlased ja tudengid, hindavad teoreetiliste teadmiste rakendamist praktikas kõrgeks. Õppekavas õpetatavaid teadmisi hinnati piisavaks, töötamaks erialasel tööl. Viipekeeletõlgina töötavad vilistlased leidsid, et mitmeid oskusi ja teadmisi omandatakse alles tööturul olles, mistõttu ülikooliõpingud ei saa kunagi olla piisavad. Enesetäiendus toimub pidevalt erialase töö käigus.

Summary

The first aim of this study was to elicit the opinion about the curriculum of *Estonian Sign Language Interpreter* and further actions after the graduation among the alumni. Also the competencies which those questioned have learned in the university and whether these are sufficient for the labor market or not, in addition the decisions which included specialty and proficiency. The second aim of this survey was to elicit the opinion about the curriculum and further actions among the co-students, questions included also specialty and proficiency but also the capabilities which become obvious during the settle to the labor market. To get the feedback from the co-students and graduates, all the respondents were sent a questionnaire in the Internet. The research proved that the majority of the graduates have had difficulties finding professional work. 75 per cent respondents who took part in the national graduates' questionnaire had the same argument, the causes being both social and individual. The sign language interpreter must have excellent sign language skills. All respondent groups consider the sign language skills equal. The people who have covered the curriculum *Estonian Sign Language Interpreter* find the ability to implement theoretical knowledge in practice on the same level with those who have finished professional higher educational schools. Both students and graduates evaluate the acquired knowledge sufficient for the job of an Estonian sign language interpreter. Graduates who are currently working as interpreters brought out the fact that training can never be enough and people learn most of the knowledge and skills doing practical work. Self-education is a life-long process.

1. Eriala Eesti viipekeele tõlk tudengite ja vilistlaste tagasiside õppekavale ja ülikooliõpingutele

Eriala *Eesti viipekeele tõlk* on Tartu Ülikoolis võimalik omandada alates aastast 2006. Käesoleva ajani on nimetatud eriala lõpetanud kaks kursust ning sel kevadel, aastal 2012, lõpetab järjekorras kolmas lend. Viipekeeletõlgi õppekava (vt Lisa 1 ja Lisa 2) muudeti/täiendati enne kolmanda kursuse (2009/2010 õa) avamist.

Eestis on varasemalt läbiviidud mitmeid vilistlasuuringuid, milles soovitakse teada vilistlaste tagasisidet läbitud õpingutele ning lõpetamisjärgsele tegevusele. Aastal 2009 viidi programm Primus raames läbi üle-eestiline küsitlus *Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring* (*Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring 2011*). Vilistlasuuringus osalenutest 27% oli lõpetanud rakenduskõrgharidusõppe. Antud uuringu tulemused on liigselt üldistatud, mistõttu ei saa vilistlasuuringu tulemusi üle kanda erialale *Eesti viipekeele tõlk*. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE viis 2010. aastal sotsiaal- ja haridusteaduskonnas läbi vilistlasuuringu *Tartu Ülikooli vilistlaste uuring 2010. Sotsiaal- ja haridusteaduskond* (*Vilistlasuuring Tartu Ülikooli vilistlaste uuring 2010. Sotsiaal- ja haridusteaduskond 2011*). Vilistlasuuringus osales kokku kolmekümnelt erialalt 225 sotsiaal- ja haridusteaduskonna vilistlast. Uuringus osales üks rakenduskõrgharidusõppe eriala *Eesti viipekeele tõlk* vilistlane, kelle vastuste põhjal ei saa teha üldistusi viipekeeletõlgi õppekava kohta.

Otseselt õppekava *Eesti viipekeele tõlk* tudengitele ja vilistlastele suunatud tagasiside uurimust, pole seniajani läbi viidud, mistõttu käesolev lõputöö on nimetatud teemal esmakordne.

Käesoleva uurimustöö esimeseks eesmärgiks oli saada eriala vilistlastelt tagasisidet läbitud õppekava ning lõpetamisjärgse tegevuse kohta, samuti erialastest ja tööalastest valikutest, töökohal nõutavate ja ülikoolis õpetatavate oskuste kattuvusest ning tööturule siirdumise võimalustest. Töö teiseks eesmärgiks oli tagasiside saamine eriala üliõpilastelt läbitud õpingute ning edasisest planeeritavast tegevusest, erialaste ja tööalaste valikute ning tööturule siirdumise võimalustest.

Uurimustöö hüpoteesideks seati:

- Tartu Ülikoolist saadav *Eesti viipekeelee tõlk* õppekava rakenduskõrgharidus on piisav töötamaks viipekeeletõlgina.
- Õppekava *Eesti viipekeelee tõlk* praktikakorraldusega on III lend rahulolevam, võrreldes I/II lennuga.
- 2009. aasta eriala tudengid hindavad enda eesti viipekeelee praegust oskust kõrgemaks, võrreldes eriala vilistlaste ja esialgse õppekava järgi õppivate tudengitega.
- Hinnang teoreetiliste teadmiste rakendamisele praktikas on nii rakenduskõrghariduse lõpetanutel kui ka *Eesti viipekeelee tõlk* eriala tudengitel/vilistlastel sarnane.
- Võrreldes üle-eestilise vilistlasuuringuga, töötab erialasel tööl vähem õppekava *Eesti viipekeelee tõlk* vilistlasi.

Uurimustööga loodetakse saada teavet eriala üliõpilaste ja vilistlaste lõpetamisjärgsetest plaanidest/tegevustest. Uurimustöö tulemused on olulised (tulevastele) erialal õppijatele, lõpetanutele, õppejõududele ning Tartu Ülikoolile.

2. Viipekeeletõlgi pädevuste tänapäevane mudel

Teadlikkus viipekeelest ning viipekeele kasutamise õigusest on aastatega kasvanud, mis omakorda on parandanud suhtumist viipekeelde. Viipekeele seadustamine, keele nähtavus, igapäevased viipekeelsed uudised, võimalus omandada viipekeelt ning viipekeeletõlkide märgatavuse kasvamine on tunnused, mille põhjal võib väita, et hoiakud viipekeelde on muutunud (Nisula & Manunen 2009). Eesti Vabariigi keeleseaduse (keeleseadus § 8 lg 2) järgi on kurdil ning vaegkuuljal õigus eesti viipekeelsele ning viibeldud eestikeelsele suulisele asjaajamisele keeleseaduses nimetatud asutustes. Võimalus kasutada viipekeeletõlki igapäevaselt on kuulmispuudega inimestele ääretult oluline, kuna tõlketeenuse kasutamine ühendab ning vahendab kurtide ning kuuljate kogukonda (Nisula et al. 2009).

Viipekeeletõlkide eriala professioni esindajate suurus riigiti on erinev, kuid üldiselt saab öelda, et kasvanud on viipekeeletõlkide professionaalsus. Viipekeeletõlgi kutse suurem teadvustamine ning tõlke kvaliteedi paranemine on seotud nii kurtide inimeste maailmapildi muutumisega kui ka viipekeele tunnustamisega riigisiselt (de Wit 2004). Üha rohkem nõutakse spetsialiseerunud viipekeeletõlke, kuna kurtide inimeste haridustase tõuseb, samuti jätkab kurtide üliõpilaste arv järjepidevat kasvamist. Teisalt jääb alatiseks viipekeele kasutajaid, kellel on madal keeleline tase ning viipekeeletõlgil tuleb ka nendega arvestada (Nisula et al. 2009).

2.1 Viipekeeletõlgi professionaalsus

Igal ametikohal on vajalikud erinevad kompetentsid. Vajalikke pädevusi saab õppida, ent kaasaegses ühiskonnas on vajalik kokku leppida üheses kompetentsuse tasemes, mis peaks olema ühel riiklikult tunnustatud professionaalil.

Kutsestandard *Viipekeeletõlk III, IV, V* kinnitati 2011. aastal Teeninduse Kutsenõukogu poolt (Kutsestandard *Viipekeeletõlk III, IV, V* 2011). Eesti Vabariigi kutseseaduse (kutseseadus § 5 lg 1) järgi kirjeldab kutsestandard kutsetegevust ning nimetatud dokumendis on välja toodud kutseala ja –taseme kompetentsusnõuded. Õppekava *Eesti viipekeele tõlk* lõpetamisel on vilistlasel võimalik asuda tööle olme- või õpingutõlgina. Pärast kutseaasta läbimist saab ta taotleda viipekeeletõlgi kutse III taset. Viipekeeletõlk, kellel on kutsetunnistuse kohaselt III taseme kvalifikatsioon, peab kutsestandardi järgi valdama viipekeelt B2 tasemel ning esimest töökeelt, mis on tõlgi emakeel, C2 tasemel

(Euroopa Nõukogu keeleoskustasemetete süsteemi kohaselt). Viipekeeletõlk, kelle kliendid võivad olla nii kuuljad kui kurdid, peab omama teadmisi kurtide kultuurist ning kultuuridevahelisest kommunikatsioonist. Tihti peale toimub tõlge paaristõlkena ning sellest lähtuvalt tuleb omandada praktilisi kogemusi meeskonnatöö valdkonnas, mida peab samuti III taseme viipekeeletõlk valdama. Kutsestandardi kohaselt tuleb viipekeeletõlgil osata tõlketeooria alaseid teadmisi praktikas rakendada. Kirja pandud on ka isikuomadused ning võimed, mis on tõlgi töös vajalikud. Üheks oluliseks oskuseks on analüüsivõime, mille tulemusena on võimalik parandada tõlke kvaliteeti (ülejäänud nõutavad kompetentsused leitavad kutsestandardis) (Kutsestandard *Viipekeeled* ...).

Hoolimata viipekeeled mitterahvusvahelisusest, on tõlgi tööülesanded riigiti sarnased (või samad) ning seetõttu on tõlgitööks vajalikke pädevusi uurinud autoridki (Mindess 2006, Janzen & Korpiniski 2005, Kalina 2005 jt) käsitlenud kompetentsusi sarnaselt. Erialasele kirjandusele tuginedes on välja toodud viipekeeletõlgi professionaalsuse kirjeldus kolmest aspektist lähtuvalt: kultuuride tundmine, tõlke kvaliteet ja lingvistilised võimed. Pädevuste väljatoomine ei ole tähtsuse järjekorras. Tõlgitööks vajalikud oskused ning teadmised on tugevalt lõimunud, mistõttu ühes nõutavas pädevuses võib olla mitmeid tõlgitööks vajalikke aspekte ja samaaegselt rakendada ning parendada tuleb kõiki võrdselt.

2.1.1. Kultuuride tundmine. Kõik inimesed koosnevad lihast ja luust, vajavad süüa ning und, otsivad kaitset ning turvalisust, ent kodanike uskumused, käitumised ning suhtumised on (vähemalt) algelisel tasandil kultuuriliselt defineeritud (Mindess 2006). Tõlgi tööd mõjutavad nii kuuljate kui kurtide maailm. Kolmas tegur, mis on küll varjatud, ent tuntav ning määrav, on tõlgi enda maailm. Tõlkimine ise on väike tegevusala, kuid maailm tõlkimise ümber on ääretult lai ning keeruline (Atwood & Gray 1985), mistõttu ainult kurtide kultuuri teadvustamine ei taga edu. Hästi tuleb vallata ka kuuljate kultuuri. Enamasti on õpitud ning osaletud kurtide kultuuri loengutes, kuid vähesed tõlgid on õppinud omakultuuri. Just nimelt enda kultuuri tunnusjooni on raske märgata ning välja tuua, kuna need on niivõrd juurdunud, justkui inimese enda nahk (Mindess 2006). Janzen ja Korpiniski (2005) leiavad, et üha enam hakkavad inimesed mõistma kultuuri kui ühte osa kommunikatsioonist. Tõlkesituatsioonis tõlgi langetatud otsus, kuidas tõlkida, hõlmab nii kultuurilisi kui ka eetilisi printsiipe. Mindess (2006) toob välja, mida kultuuridevaheline kommunikatsioon endas hõlmab: (1) *prokseemikat* (isikliku ja sotsiaalse ruumi õpetus), (2) *paralingvistikat* (õpetus, mil viisil on midagi väljendatud, sh intonatsioon, kõnelemise kiirus ning vaikuse kasutamine), (3) *kineesikat* (liigutused, žestid,

pilk ja miimika). Nimetatud tegurid kannavad kõik sõnumit, seda nii tahtlikult kui tahtmatult. Igal kultuuril on omad (4) *väärtused*, mis kujundavad hoiakud ning märkamise/ tähtsustamise eelmainitud omadustele.

Kindlasti pole antud nimekiri piisav ning vastavalt enda väärtustele ning kultuurilistele arusaamistele täieneks nimekiri, kuid toetudes väljatoodud allikatele, on kultuuride tundmine tõlgitööks eelpool mainitud aspektidest oluline teadvustada.

2.1.2. Tõlke kvaliteet. Kõik olukorras osalevad osapooled, peavad tagama kvaliteedi. Professionaalsust ei saa oodata ainult tõlgilt: tööandjad peavad tagama kvaliteetse töökeskkonna; kõnelejad peavad vastutama öeldud sõnade eest; haridusalased asutused peavad tagama kvaliteetsed vahendid ning kompetentsed töötajad; uurijad peavad tagama uuringu olulisuse, sobivuse ning rakendatavuse; tõlgid peavad tagama oma ametialase professionaalsuse ning arenemisvõimaluse (Ozolins & Hale 2009). Ometi on tõlketeenus üks nendest, milles kvaliteet on eranditult hädavajalik (Kalina 2005).

Küsimus: „Kuidas määrata tõlketeenuse kvaliteet,“ on probleem, mis puudutab nii tõlke, tõlgikoolitajaid, tõlketeenuse kasutajaid kui ka uurijaid. Tõlgid ning tõlgikoolitajaid, toetudes kogemustele ning professionaalsusele, hindavad intuitiivselt nii kolleege kui ka alles tõlgiks õppivaid üliõpilasi, ent subjektiivselt tehtud hinnangut ei ole neil võimalik tõestada objektiivsete mõõtmistulemuste alusel. Tõlketeenuse kasutajad tihtipeale ei usalda tõlki, kuna neil pole võimalik tulemust kontrollida (Kalina 2005). Hsieh, Ju ja Kong (2010) viisid Ameerika Ühendriikides läbi uuringu, milles selgus samuti, et tõlketeenuse kasutajate keeleliste puuduste tõttu pole neil võimalik kontrollida tõlgi käitumist tõlkesituatsioonis ning nad usaldavad tõlketeenuse pakkujat.

Kalina (2002) on jaganud nelja rühma faktorid, mis mõjutavad tõlkekvaliteeti (vt Tabel 1) ning seda vastavalt sellele, millal need tõlget mõjutama hakkasid ning millises olukorras. Esimene grupp hõlmab mõjutegureid, mis on tõlkeolukorras esmatähtsad ning nõutavad (enne olukorda). Teises grupis on faktorid, mis olnud vahetult enne tõlkesituatsiooni (vahetult enne olukorda). Kolmas rühm koosneb mõjutajatest, missugused on olnud konkreetsed nõudmised ja olukorrad tõlkesituatsioonis (tõlkesituatsioon) ning neljandasse rühma kuuluvad tegurid, mis on tulnud peale tõlkeolukorda (situatsioonijärgsed).

Tabel 1. Tõlkekvaliteedi mõjutajad

Enne olukorda	Tõlkesituatsioon
Oskused, teadmised ja pädevused	Teadmised ja eeldused
Sõlmitud lepingu sisu	Lähteteksti esitluse kvaliteet
Tööülesanded	Sihtkeelde edastamise nõuded
Ettevalmistus	Koostöö oskus
Vahetult enne olukorda	Situatsiooni järgsed
Osalejate arv	Kvaliteedi kontroll (video vaatamine)
Töökeeled	Dokumentatsioon
Tehnilised abivahendid	Kvaliteedi kontroll (telliija, kliendid)
Tõlkemeeskonna tugevus ning ülesehitus	Edasipidine areng
Töötunnid, olukorra kestvus	Spetsialiseerumine
Kasutatavate keelte kombinatsioon	Oskus kasutada tehnilisi abivahendeid
Materjalide kättesaadavus	
Informatsiooni edastamise sujuvus	
Releetõlke kvaliteet/ kvantiteet	

Toodud tabelit, mis kirjeldab tõlkekvaliteedi tegureid, võib vastavalt olukorrale täiendada/kohandada, ent antud kriteeriumid on mõõdetavad ning sellest tulenevalt tasub kaaluda, kas tabeli kohandamine on vajalik või mitte. Ühe kriteeriumi puudulik täitmine ei mõjuta ehk ülejäänuid, ent olukorda analüüsid tasuks see kindlasti välja tuua (Kalina 2002).

Selgus (registrile vastavus, lingvistiliselt aktsepteeritav), kuuljale suunatud ja sihtkeelse teksti mõistetavatus, on Pöchhacker (2002) järgi olulised punktid tõlkekvaliteedi hindamisel. Ent kvaliteet tähendab ka edukat kommunikatsiooni, mis on seotud nii situatsioonikesksete osapoolte ja keskkonnaga. Analüüsid Kalina ning Pöchhackeri kvaliteedi kriteeriumeid, on mõlemad subjektiivsed hinnangud ning autorid on välja toonud enda arvates olulised põhipunktid. Seniajani pole uurijad suutnud kokkuleppida üheses ning kõigi poolt aktsepteeritavas mudelis, mille järgi hinnata tõlkekvaliteeti ning seda kõikides tõlkeliikides. Universaalse mudeli puudumine tuleneb tõsiasjast, et kvaliteet võib tähendada erinevaid kriteeriume erinevatele inimestele (Kalina 2005).

Kalina (2005) leiab, et kvaliteetse tõlke tagamine pole absoluutne standard, mille poole peaks püüdlema. Pigem peaks tähelepanu pöörama tahte, ootuste ning nõuete tasakaalustamisele. Tõlkidel tuleb tihtipeale otsustada, kas jääda lojaalseks originaal sõnumile, mõistetavusele kuuljaskonnale, õigekeelele või täpsusele. Olulised on samuti täiuslik esitus ning lõpetatavus.

2.1.3. Lingvistilised võimed. Ainuüksi ülihea keeleoskus pole tõlkimiseks piisav. Kalina (2002) loetleb mitmeid spetsiifilisi oskuseid ja käitumismudeleid, mida oodatakse

oma ala professionaalilt. (1) Arutelude mõistmine ning edastamine ja seda isegi ebasoodsates tingimustes (nt kesise sõnavaraga ja/või dialektiga rääkiv inimene); (2) terminoloogia tundmine ja nende oskuslik rakendamine. Janzen ja Korpinski (2005) on samuti veendumusel, et terminoloogia valdamise ja rakendamise oskust tuleb pidevalt arendada. Ainuüksi üldisest jutust arusaamine, kuid osapoolte spetsiifilise sõnavara mitte mõistmine, mõjutab tõlkekvaliteeti. (3) Erinevate kultuuride tundmine ning arvestamine. Olulisemaiks peetakse (4) professionaalsust tõlkestrateegia valimisel, milles on arvestatud eesmärki, töö tingimusi, situatsiooni ning piiranguid, mis on seotud tõlkeolukorraga. Tõlkesituatsioonis tuleks endalt küsida: *kes* räägib *kellele*, *millest*, *kus*, *millal* ja *miks* (samuti *mis eesmärgil*) (Mikkelson 1999).

Hsieh et al. (2010) läbiviidud meditsiinalases uuringus osalenud arstid kinnitasid, et usaldus kakskeelsetele kolleegidele oleks võrdväärne või isegi suurem, võrreldes professionaalsete tõlkidega. Kakskeelsete kaastöötajate suurem usalduslikkus on seotud asjaoluga, et neil on teadmised meditsiini valdkonnast ning praktilised kogemused. Kõikides eluvaldkondades ei ole võimalik omada bilingvistilisi kaaskolleege ning ettevalmistuse vajalikkuses ning piisavuses tuleb usaldada tõlki ning tema professionaalsust.

3. Kompetentsete viipekeeletõlkide vajalikkus ja nõutavus tööturul

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis Tartu Ülikooli tellimusel 2011. aastal läbi uuringu *Viipekeele tõlketeenuse vajadusest Eestis lähima 5 aasta jooksul*. Uuringu eesmärk oli välja selgitada viipekeele tõlketeenuse tegeliku tarbimise ja eeldatava vajaduse maht Eestis lähima viie aasta jooksul. Uuringu teostamiseks küsitleti nelja erinevat sihtgruppi: (1) kurdid tõlketeenuse kasutajad, (2) kuuljad tõlketeenuse kasutajad, (3) tõlketeenuse rahastajad ja (4) tõlketeenuse osutajad. Igale sihtgrupile koostati eraldi ankeet. Vastuseid sooviti leida järgnevatele küsimustele: viipekeele tõlketeenuse maht käesoleval ajal, ideaalolukorras ning viie aasta pärast; rahulolu olemasoleva tõlketeenusega; tõlketeenuses esinevad probleemid; teenuse kättesaadavus; ootused tõlketeenusele, viipekeeletõlkidele ja teistele osapooltele (Uuring *Viipekeele tõlketeenuse vajadusest Eestis lähima 5 aasta jooksul* 2011).

Uuringu koondaruandest selgus, et kurtide inimeste (N=152) hulgast 26,3% kasutavad viipekeele tõlketeenust iganädalaselt. Samuti selgus, et piirkondlikus lõikes osutatakse teenust rohkem Lõuna-Eestis. Uuringus osalenud kurdid tõlketeenuse kasutajad, kes ei olnud viimase kolme kuu jooksul viipekeele tõlketeenust kasutanud, tõid välja, et enamikel juhtudel ei läinud teenust vaja, ent oli vastajaid, kelle teenuse tarbimine on takistatud, kuna tõlketeenuse kättesaamine on vähene ning raskendatud. Kurtide respondentide (N=47) meelest tagaks teenuse parema kättesaadavuse eelkõige tõlkide rohkus. Läbiviidud uuringu raames tõid kurdid vastajad kvaliteetse tõlketeenuse tunnustena enim välja viipekeeletõlgi usaldatavuse ning konfidentsiaalsusnõude täitmiskohustuse, hea viipekeeleoskuse ja täpsuse tõlkimises (Uuring *Viipekeele ...*). Uuringust selgub, et kurdid vajaksid kuuljatega võrdsete võimaluste tagamiseks õpingutõlget 2,7 korda ning olmetõlget 4,4 korda täna saadaolevast enam (Reilson 2011).

Uuringus küsitletud kuuljad (N=25) tõid välja, et tõlketeenuse muudaks kättesaadavamaks suurem arv tõlke, lisaks tõlkide parem kvalifikatsioon ja spetsiifilisem koolitus. Uuringu tulemusena tõid kuuljad kvaliteetse tõlketeenuse tunnustena enim välja tõlgi hea (viipe)keeleoskuse, suhtlemisoskuse ning usaldusväärsuse ja konfidentsiaalsuse (Uuring *Viipekeele ...*).

2/3 uuringus küsitletud rahastajatest leidis, et viipekeele tõlketeenuse kättesaadavusega on probleeme. Sealhulgas toodi välja kvalifitseeritud ja atesteeritud tõlkide vähesus. Pooled vastanutest leidsid, et tõlketeenuse rahastamist tuleks suurendada või selle põhimõtet muuta. Samuti tuleks suurendada tõlkide arvu, kvalifikatsiooni ja mitmekesisust. Tõlketeenuse rahastajate hinnangul on viipekeeletõlgi ülesanneteks korrektne tõlkimine ja professionaalsus; kurdi ja tema maailma mõistmine ning selle vahendamine kuuljatele. Toodi välja vajadus korraldada koolitusi personalile ning teha selgitustööd, kuidas tõlgi vahendusel suhelda kurdi inimesega (Uuring *Viipekeele ...*).

3.1 Eriala Eesti viipekeele tõlk õppekava ülesehitus Tartu Ülikoolis

Eesti viipekeele õpetamise meetod on muutunud alates aastast 1989, mil toimusid esimesed viipekeele kursused kurtide laste kuuljatele vanematele. Selle ajani oli kuuljate arusaam viipekeelest olematu (Püss 2004). Aastast 1990 oli Tartu Ülikoolis õppivatel tudengitel võimalus võtta viipekeele lühikursuseid. Viipekeele kursuseid korraldati piirkondlikes keskustes ja erinevate organisatsioonide eestvedamisel, kuid nüüd on huvi korral võimalik läbida viipekeeletõlkide programm teaduslikul tasemel ülikoolis (alates 2006/2007 õppeaastast) (Paabo 2006).

Õppekava *Eesti viipekeele tõlk* avati Tartu Ülikoolis rakenduskõrghariduse baasil 2006. aastal. Õppekava üldeesmärgiks on anda üliõpilastele teadmised ja esmased oskused kutsetöökse olme- ja õpingutõlgina ning baasharidus, mis võimaldab erialast õpingute jätkamist magistriõppes (*Õppekava Eesti viipekeele tõlk* 2009/2010). Käesolevaks ajaks on vastu võetud kolm lendu tudengeid. Kolmanda lennu (2009/10 õa) õppekava muudeti (vt Lisa 2), kuna saadi aru viipekeele võõrkeelsusest üliõpilastele, samuti suurendati praktika mahtu (Reilson 2011). Õppekava on küll kohandatud ning täiustatud, ent õpiväljundid on erinevate aastate lõikes jäänud samaks. Peale õppekava omandamist oskab üliõpilane orienteeruda üldvaldkondades – pedagoogikas, psühholoogias ja üldkeeleteaduses, sealjuures on võimeline eelmainitud seostama oma erialaga. Lisaks üldvaldkondadele, peab üliõpilane, eriala spetsiifilisust arvestades, teadma kurtide ja kuuljate kultuuri ning eripärasid arvestades vastavalt käituma. Õppekava edukal läbimisel valdab üliõpilane eesti viipekeelt B2 tasemel ning omab piisavat ettevalmistust sooritamaks madalaima taseme eesti viipekeele tõlgi kutseeksami. Lisaks tuleb toime olmesituatsioonide tõlkimisel. Üliõpilaselt oodatakse terviklikku ülevaadet viipekeeletõlgi kutsest ning kutse rollist ühiskonnas ning teoreetiliste teadmiste oskuslikku rakendamist praktikas. Õppekava läbimise kinnitamiseks tuleb üliõpilasel koostada ning kaitsta lõputöö, mille käigus

omandatakse esmased teadustöö kogemused ning selle tulemusena ollakse valmis õpingute jätkamiseks magistriõppes (Õppekava *Eesti ...*).

3.2 2009. aastal lõpetanud vilistlaste edasine tegevus ning hinnang kõrgkoolile

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringut keskus (RAKE) viis aastal 2009 läbi kõrgkooli lõpetanute uuringu, mille eesmärgiks oli saada teavet lõpetanute eriala- ja tööalastest valikutest, õpingute ajal töötamise põhjustest, töökohal nõutavate ja kõrgkoolis õpetavate oskuste vastavusest, vilistlaste probleemidest tööturule minemisel ning seal hakkamasaamisel (*Eesti kõrgkoolide ...*).

Vilistlasvalimisse kuulus 2187 vilistlast, kellest 27% olid lõpetanud rakenduskõrgharidus-/diplomiõppe. Kõrgkooliõpingute panuses, hindasid rakenduskõrghariduse lõpetanud, kõige kõrgemalt (3,9 palli) oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas (vt Tabel 2). Uuringu aruandest selgub, et diplomiõppe läbinud hindasid ülikooliõpingute panust võõrkeelteoskuste kujunemisel madalaimaks (2,8 palli). Vilistlasuuringu tulemuste analüüsisist selgus, et kolm neljandikku rakenduskõrghariduse lõpetanuid, kasutavad oma töös sageli omandatud teadmisi (*Eesti kõrgkoolide ...*).

Tabel 2. Kõrgkooliõpingute panus diplomiõppe lõpetanute pädevuste kujunemisele

Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised	3,7*
Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada	3,9
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	3,3
Võõrkeelteoskus	2,8
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus	3,4
Meeskonnatööoskus	3,6
Efektiiivne ajakasutusoskus	3,2
Analüüsisoskus	3,7
Juhtimisoskus	3,0
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	3,1

Märkus. *Viie-pallisel skaalal anti hinnang pädevuste kujunemise osas vahemikus 3,3 kuni 4,2 palli.

Vilistlasuuringu tulemusena tõi 12% rakenduskõrghariduse lõpetanutest välja, et nende praegune töökoht ei ole seotud omandatud erialaga. Levinumaiks põhjuseks, kõikidest haridusastmete vastanutest (75%), on erialase töö mitteleidmine (*Eesti kõrgkoolide ...*).

4. Metoodika

4.1 Küsimustik

Käesolevas uurimistöös läbi viidud vilistlaste (vt Lisa 3) ja tudengite (vt Lisa 4) küsimustiku koostamisel täiendati Sihtasutuse Archimedes programmi Primus raames korraldatud *Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuringu* ankeetküsimustikku. Küsimustiku täiendamise eesmärgiks oli küsimuste suurem seostus erialaga *Eesti viipekeele tõlk*, ent samuti sooviti tagada võrreldavus vilistlasuuringus osalenud rakenduskõrghariduse lõpetanutega.

Küsitletavatele edastatud küsimustik koosnes neljast osast: (1) lõpetanu/vilistlase ja õpingutega seotud taust; (2) (kavatsetav) lõpetamisjärgne tegevus; (3) õpinguteaegne töötamine ja (4) ülikooliõpingud ning hinnang neile.

Kohandatud vilistlasküsimustik koosnes 32st suletud ja 11st avatud küsimusest. Tudengitel olid numbrid vastavalt 30 ja 10. Vastuste pikkus avatud küsimuste puhul varieerus paarist sõnast mõne lauseni. Internetipõhine küsimustik võimaldas tagada vastajate anonüümsuse. Enamus küsimuste puhul tuli märkida sobivaim vastusevariant, ent esines ka küsimusi, kus oli võimalik vastata mitu vastusevarianti. Küsimustikku oli võimalik täita kõikidel osalejatel üks kord. Saadud andmeid analüüsiti üldistatud kujul, sageduse järgi, st mitu korda mõni vastuvariant valituks osutus ning selle alusel teostati andmete võrdlus. Tudengite ja vilistlaste vastused on toodud üldiselt koos. Juhul kui erinevused on statistiliselt erinevad või soovitakse vastuseid rõhutada, on tulemused välja toodud eraldi.

Teatud küsimustele (nt õpingute ajal töötamise põhjused) oli ainult osadel küsitletavatel võimalik vastata, mistõttu oli vastajate arv mõningatel juhtudel erinev. Enne vilistlastele ja tudengitele küsimustiku edastamist, täitis küsimustiku kontrollvastaja. Kontrollvastajaks oli üks tudeng, kes eriala väiksuse tõttu, võttis hiljem ka põhiküsitlusest osa. Testijalt oodati tagasisidet küsimustiku ülesehituse, loogilisuse ning arusaadavuse kohta. Saadud tagasisidet arvestati ning tööd kohandati, kuna arusaamatusi tekkis küsimuste juures, kus oli viidatud järgmistele küsimustele (numbrid olid valed või soovitati lisada täpsustusi). Vilistlasküsimustikus nr 27 ning tudengiteküsimustikus nr 26 küsimuse juures tekkis vastuolu. Väited *erialast tööd ei olnud* ja *töö oli õpitava erialaga seotud* vastuolulised jaatava vastuse korral. Antud küsimustiku juures parandusi sisse ei viidud, kuna võrreldavus 2009. aasta vilistlasuuringuga oleks antud juhul vähenenud.

4.2 Valim ja andmekogumine

Esialgseks valimiks oli planeeritud kõikne valim. Vilistlasvalimisse kuulus 10 respondenti ning tudengite valimisse 11 vastajat, millest lähtuvalt potentsiaalne valim oli 21 inimest. Küsitletavate andmed saadi lumepallimeetodil.

Ankeetküsimustikule vastamise ajaliseks piiranguks seati kaks nädalat. Vilistlaste küsitlemine viidi läbi ajavahemikus 01.03.2012 – 15.03.2012. Küsimustikule vastamine eeldas praktika läbimist ning sellest lähtuvalt oli tudengitel seatud kriteeriumiks, et aine *HTHT.07.015 Olmetõlke praktika (1. osa)/(2. osa)* või *HTEP.01.197 Superviseeritud tõlkepraktika* on läbitud/osaliselt läbitud. Kolmel üliõpilasel oli üks nimetatud ainetest läbimata ning seetõttu jäid nad uuringust välja. Töö autor uuringus ise ei osalenud. Lõplikuks tudengite valimiks kujunes seitse üliõpilast. Käesoleval ajal õpivad *Eesti viipekeele tõlk* erialal erinevatel aastatel sisseastunud tudengid. Ainekavast lähtuvalt vastasid õppeaine *Olmetõlke praktika* läbinud tudengid (4) küsitlusele 10.04.2012 – 24.04.2012. Aine *Superviseeritud tõlkepraktika* sooritanud üliõpilased (3) osalesid uuringus 30.04.2012 – 13.05.2012.

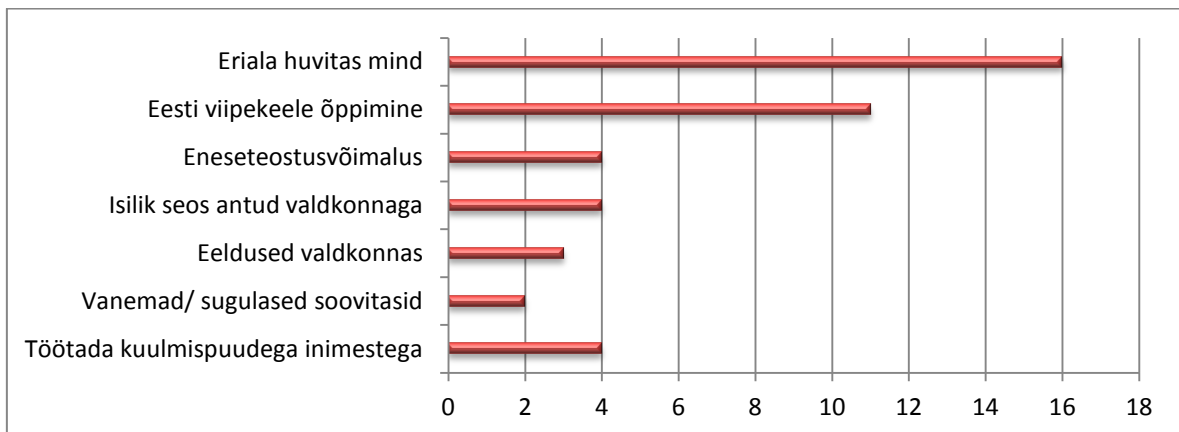
Küsitlus viidi läbi internetipõhiselt, kasutades küsitluskeskkonda www.esurveyspro.com. Andmetöötamiseks kasutati *Microsoft Excel* programmi. Respondentidele edastatud küsitluskutse sisaldas personaalset linki küsimustikule. Nii vilistlastele kui ka tudengitele saadeti küsitluses osalemise kohta meeldetuletus (vilistlastele 12.märtsil ja tudengitele 19.aprillil/4.mail). Küsimustikule vastas lõplikust planeeritud 17st inimesest 16 respondenti, kelle hulgast üheksa olid vilistlased ja seitse üliõpilased.

5. Tulemused

5.1 Lõpetanuga/vilistlasega ja õpingutega seotud taust

Väljasaadetud 17st kutsest osaleda uuringus, vastas 16 küsitletavat. 16st osalejast kolm olid meessoost ning 13 naissoost. Vilistlasvalimi hulgas oli kaks inimest enda sooks märkinud *mees*, ent teadaolevalt on lõpetanud antud eriala üks meessoost isik. Võib oletada, et tegu oli inimliku eksimusega. Vastanute vanus varieerus 22 eluaastast 32 aastani. Üks vastanutest ei olnud oma vanust määranud. Küsitluses osalenud inimestest kuus elab Tartumaal, viis Harjumaal, üks Viljandimaal, üks Lääne-Virumaal ning üks välismaal. Kaks vastanut ei olnud enda elukohta määranud. Küsimustikule vastanutest neli alustas õpinguid 2006. aastal, kaheksa 2007. ja neli 2009. aastal.

Huvi eriala vastu motiveeris kõiki (16) vastanuid ning just seetõttu asuti antud õppekava omandama (vt Joonis 1). 11 respondendil sai määravaks samuti eesti viipekeele, kui võõrkeele omandamine. Neljal vastajal oli isiklik seos antud valdkonnaga. Lisaks etteantud vastusevariantidele, tõi üks vastajatest välja järgmise põhjenduse: *Soov leida „iseennast.“*

Joonis 1. Põhjused eriala valikul

Neli vastajat 16st töötas enne ülikooli õppima asumist ning jätkas töötamist õpingute ajal. Seitse küsitletavat töötas õpingute ajal ning viis ei teinud kumbagi. Õpinguteaegse töötamise põhjus oli kuuel juhul soov teenida lisaraha, neli inimest ei tulnud majanduslikult toime. Üldise töökogemuse omandamist ning hea pakkumise avanemist oli vastatud mõlema variandi puhul kaks korda. *Soovisin ennast teostada* oli märgitud ühel

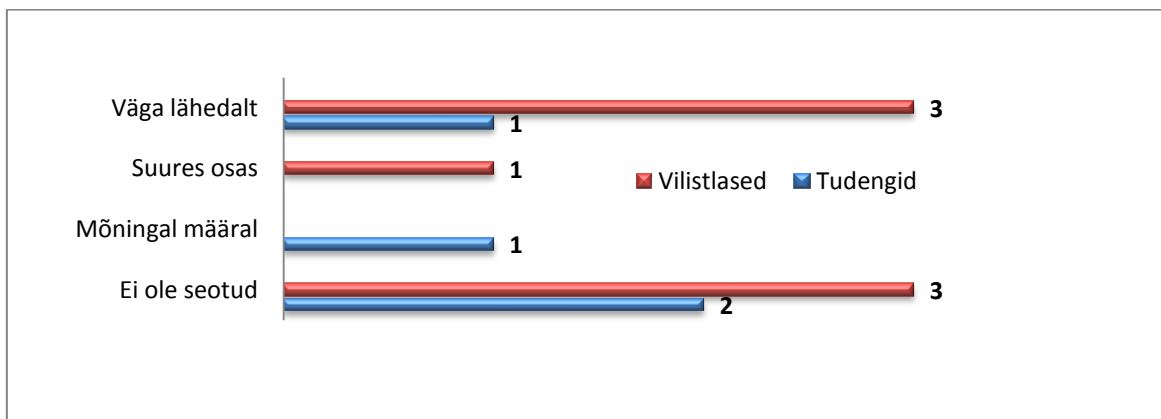
korral. Võimalikele vastusevariantidele lisaks, tõi üks uuringus osalejatest välja omapoolse põhjenduse: *Oli loogiline, et töötan edasi, kuna olin juba aastaid töötanud.* Õpingute ajal töötanud kaheksa inimese töö ei olnud seotud erialaga, kolme inimese oma oli mõningal määral seotud.

5.2 (Kavatsetav) lõpetamisjärgne tegevus

Vilistlasvalimist (9) neli inimest nii töötab kui ka õpib käesoleval ajal. Kaks vastajat valis sobivaks variantiks *töötamise*, üks küsitletavatest ei tööta ega õpi ning ei otsi ka aktiivselt tööd. Vastusevariante *õpin ja otsin aktiivselt tööd* ja *töötan ja planeerin edasisi õpinguid* oli valitud mõlemal juhul ühe korra. Üliõpilasvalimist (7) planeerib kolm inimest kutse aasta sooritamist. Kahe tudengi tulevikuplaanidesse kuulub tööle hakkamine, kuid erialaga mitte seotud töökohal. Üks üliõpilane seitsmest planeerib õpingute alustamist eripedagoogika erialal. Tudengivalimist üks oli lisanud selgitava märkuse: *Planeerin töötada viipekeeletõlgina teise töö kõrvalt.*

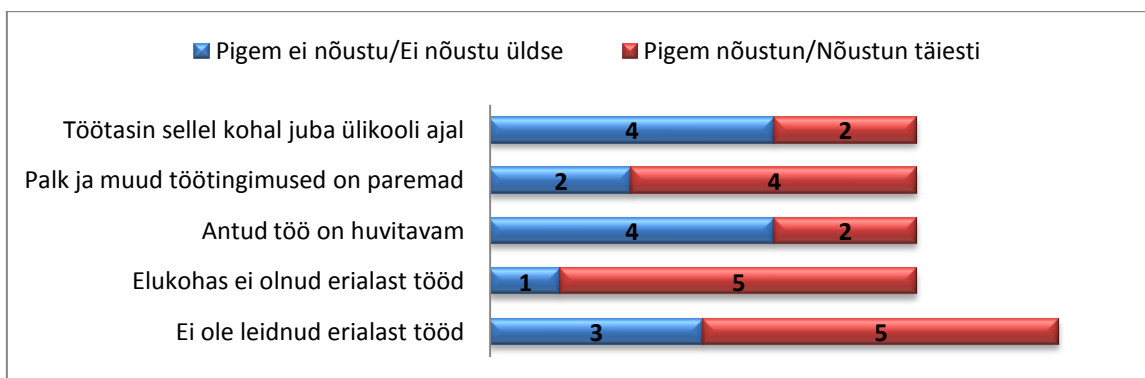
Viis vilistlast, kes küsitluse ajal õppisid magistriõppes, omandasid teadmisi järgnevatel erialadel: sotsioloogia, suuline tõlge, eripedagoog-nõustaja (2) ja koolikorraldus. Lähitulevikus planeerib küsitletavatest kaheksa edasi õppida. Õpinguid alustab mõnes teises kõrgkoolis viis ja kutsekoolis kaks inimest. Õpingute jätkamine viimati lõpetatud kõrgkoolis on ühe vastaja kavatsus. Vilistlased (2), kes soovivad ennast lähitulevikus täiendada ning edasi õppida, jätkavad seda samal suunal/erialal.

Erialasel tööl tegutsevad 11st töötavast vastanust neli (vt Joonis 2). Töökoht on seotud viipekeelega kahel juhul ning viiel vastajal ei ole praegune põhitöökoht omandatud erialaga seotud.

Joonis 2. Praeguse töökoha seotus õpitud erialaga

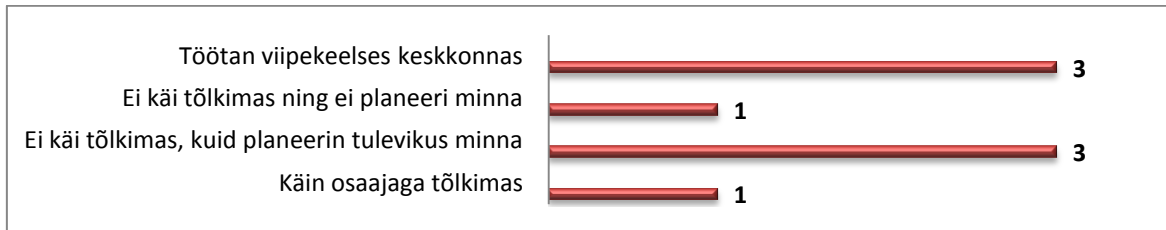
Küsitletavatel, kelle töökoht ei olnud seotud õpitud erialaga, paluti hinnata erialasel ametikohal mittetöötamise põhjuse väiteid skaalal: *nõustun täiesti, pigem nõustun, pigem ei nõustu, ei nõustu üldse*. (vt Joonis 3). Sagedaimaks põhjuseks oli erialase töö mitteleidmine või selle puudumine elukohas (5). Vilistlaste hulk, kes pole erialast tööd leidnud, on viis. Kolmest vilistlasest üks elab Harjumaal, üks välismaal ning üks polnud enda asukohta maakonna lõikes määratlenud. Neli vilistlast andis väitele *elukohas ei olnud erialast tööd* hinnangu *pigem nõustun/nõustun täiesti*. Nimetatud väidet hindas ka kaks tudengit, kellest üks elab Viljandimaal ja teine Tartumaal. Erialasel tööl mittetöötamise üks põhjustest oli ka soov säilitada varasem ametikoht (ülikooliaegne). Kuus vastajat nõustus väitega, et olemasoleva töökooha palk ja muud tingimused olid paremad, võrreldes erialase tööga. Vastajatele võimaldati täiendada antud küsimust omapoolse vastusevariandiga. Üks respondentidest lisas selgitusena: *Teen viipekeeletõlgi tööd küll, aga kuna seda on vähe, siis selle palga eest ära ei ela. Seega pean täiskohaga tegema muud tööd*.

Joonis 3. Põhjused, miks praegune töökoht ei ole õpitud erialaga seotud

11st töötavast küsitletavast kuuele pakuti praegust töökohta isiklikult või töötati antud töökojal juba õpingute ajal (2). Töökooha valimisel peeti oluliseks töötingimusi, häid töökaaslasi, enese proovilepanekut ning karjääri- ja arenguvõimalusi. Küllaltki oluliseks ametikoha valikul osutus asukoht ning hea töötasu. Kuuel juhul oli oluline saada töökoht, ent mitte erialane. Töökooha saamisel aitas kaasa enim eesti keele oskus. Ülikoolis omandatud (pea)eriala(d), eesti viipekeele ja teiste võõrkeelte oskus, õpinguteaegne praktika ning saadud kogemused olid samuti olulised. Karjääriteenused (nt karjäärinõustamine) ja töötamine/õppimine välismaal olid väheolulised kasutegurid töökooha leidmisel. Lõpetatud kõrgkooli maine ei olnud töökooha leidmisel samuti määrav.

Vilistlastel, kelle põhitöökoht ei olnud õpitud erialaga seotud (8), paluti kirjeldada, millisel viisil on nad ülikoolis omandatud õppekavaga seotud (vt Joonis 3).

Joonis 3. Vilistlaste seotus õpitud erialaga

Juhul, kui oli valitud *ei käi tõlkimas ning ei planeeri minna*, paluti kirjutada, miks on selline otsus tehtud. Omandatud erialal on raske töötada välismaal ning õpingutest juba nii kaua aega möödab, et ei tunne ennast selles valdkonnas enam mugavalt. Kui ikka kohe tõlgina tööle ei saa, siis on raske tagasi pöörduda.

5.3 Ülikooliõpingud ning hinnang neile

Järgnevalt paluti respondentidel vastata küsimustele, mis olid seotud ülikooliõpingutega: õppekava loogilisus ja ülesehitus; praktikakorraldus ja saavutatavad pädevused. Küsimustiku lõpus olid avatud küsimused, milles küsiti vastajate hinnanguid (mitte) vajaminevate teadmiste ja oskuste kohta, paluti jagada soovitusi eriala õppejõududele ning küsiti, mida vastajad muudaksid endas kui üliõpilases, kui oleks võimalus uuesti erialale õppima asuda.

Tudengitel ja vilistlastel paluti hinnata erinevaid väiteid skaalal: *nõustun täiesti*, *pigem nõustun*, *pigem ei nõustu*, *ei nõustu üldse*, *ei oska vastata* õppekava eesmärgipärasuse ning tööturu vajadustele ning nõuetele vastavuse kohta (vt Tabel 4). Enamus vilistlasi ja kolm tudengit olid teadlikud õppekava eesmärkidest ning õpingute lõppedes teati, mida õpitu on andnud ning missugust tööd võiks edaspidi teha. Erialasel tööl töötavad kaks vilistlast andsid väitele *saadud ettevalmistus on piisav õpitud erialal töötamiseks* hinnangu *pigem nõustun/nõustun täiesti*. Ühe, viipekeeletõlgi erialal tegutseva vilistlase, hinnang oli *pigem ei nõustu*. III lennu üliõpilased hinnangud olid järgnevad: *pigem nõustun* (2) ja *ei oska vastata* (2). Viimast väidet hindasid kõik erialasel tööl tegutsevad vilistlased *pigem nõustun/nõustun täiesti*.

Tabel 4. *Tudengite ja vilistlaste hinnang õppekavale ning selle vastavusest tööturule*

	Nõustun täiesti/Pigem nõustun	Pigem ei nõustu/Ei nõustu üldse	Ei oska vastata
Õpinguid alustades teadsin õppekava eesmäärke	3/5*	3/2	1/2
Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega õppekavale	3/4	3/4	1/
Lõpetades teadsin selgelt, mida õpitu on mulle andnud ja mis tööd ma võiksin teha	5/7	2/2	
Ainete järgnevus ja ainete omavahelised seosed õppeprotsessis olid loogilised ja selged	2/4	3/5	2/
Saadud ettevalmistus oli piisav õpitud erialal töö saamiseks	3/5	4/4	
Saadud ettevalmistus on piisav õpitud erialal töötamiseks	3/4	1/4	2/1
Õpitud oskusi ja teadmisi hakkas oma töös väga sageli kasutama**	4/	1/	2/
Kasutan oma töös väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi***	/4	/3	/2

Märkus. * Tudengite vastused/vilistlaste vastused.

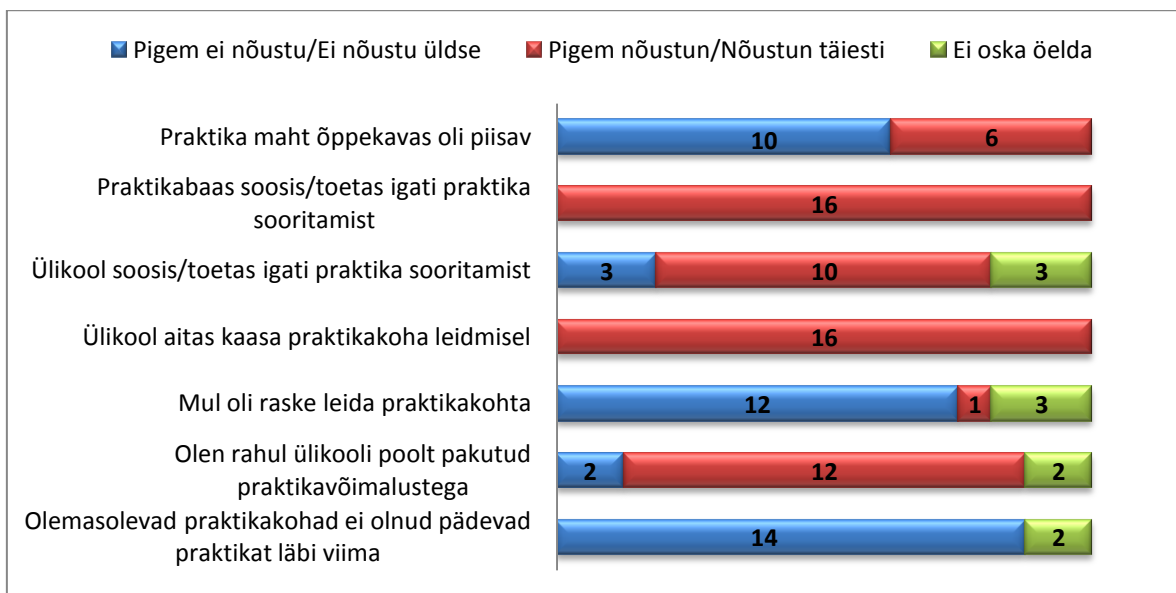
** Vastasid ainult eriala tudengid.

*** Vastasid ainult eriala vilistlased.

Küsitletavatel paluti hinnata õppekava raames läbitud praktikat. Üliõpilasvalimist üks respondent (õpinguid alustanud 2006. aastal) leidis, et praktika oli formaalne ning ei seostunud õpingutega. Ülejäänud vastajad (15) leidsid, et teooria rakendamine praktika kestel andis positiivse tulemuse.

Küsitletavatel paluti hinnata erinevaid väiteid seoses praktika korraldusega (vt Joonis 5). Tulemused on lahti kirjutatud, võrreldes tudengeid ning vilistlasi, ent näitlikustamiseks on joonisel mõlema vastajagrupi hinnangud koos. Kolm üliõpilast (üks alustanud 2007. ja kaks 2009. aastal) ning seitse vilistlast andsid hinnangu *pigem ei nõustu/ei nõustu üldse* väitele *praktika maht õppekavas oli piisav*. Üliõpilane, kes alustas erialaõpinguid aastal

2007, ei nõustunud väitega *ülikool soosis ja toetas igati praktika sooritamist*. Kõik vastajad nõustusid, et ülikool aitas kaasa praktikakoha leidmisel, ent 2007. aastal ülikooli astunud õppur *pigem nõustus väitega mul oli raske leida praktikakohta*. Ülikooli poolt pakutud praktikavõimalustega *pigem ei nõustunud* 2007. aastal sisseastunud tudeng ning vilistlane.

Joonis 5. Erialal läbitava praktika korraldus

Vastajatel võimaldati soovi korral eelnevat küsimust täiendada. Eriala vilistlased olid lisanud järgnevaid selgitavaid kommentaare:

- *Praktika oli väga kasulik ning kinnistas varem omandatud, kindlasti peaks olema sellisel erialal praktikaosakaal palju suurem ja lõpptulemus oleks kordades parem!*
- *Praktikat oli vähe ja väga viimasel hetkel, kuid tundub, et praeguseks on olukord paranenud.*
- *Praktika oli kindlasti väga kasulik ja juhendajad väga toetavad, kuid mahult jäi seda väheseks. (...) Samuti oli miinuseks, et suurem osa praktikakohti asus Tallinnas.*
- *Praktikale praktikabaasis midagi ette heita ei ole, küll aga praktika organiseeritusele (aeg, logistika, finants).*

Ka tudengid olid lisanud omapoolseid selgitusi antud küsimusele:

- *Praktikakorralduses tekkisid mõned probleemid seoses praktikakohtade jagamise ja majutusega, kuid need said praktika alguseks lahendatud.*
- *Praktika ja lõputöö võiksid olla erinevatel aegadel, sest praegusel juhul tuleb keskenduda mõlemale asjale korraga.*

Järgnevalt paluti tudengitel ja vilistlastel hinnata 13 erinevat pädevust kolmes erinevas aja- jaotuses: pädevuste praegune tase, kõrgkooliõpingute kaasaaitamine pädevuste kujunemisel ning pädevuste olulisus olemasoleval ametikohal. Hinnang anti skaalal: *väga madal, madal, keskmine, kõrge, väga kõrge.*

Esimeses ajajaotuses (pädevuste praegune tase) (vt Tabel 5) hindas tudengivalim teoreetiliste teadmiste rakendamist praktikas *keskmiseks*. Vilistlasvalimist viis märkis sobivaks hinnanguks *kõrge/väga kõrge*. Enamus lõpetanuid (sh kaks erialasel tööl töötavat vilistlast) hindas *suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust emakeeles kõrgeks/väga kõrgeks*. Kahel, omandatud erialal töötaval vilistlasel, oli *eesti viipekeele oskus keskmine* ning ühel *kõrge*. 2009. aastal alustanud tudengite arvamused viipekeele oskuse tasemetes on erinevad. Üks üliõpilane hindas eelmainitud oskust *madal/väga madal, keskmine* (2) ja *kõrge/väga kõrge* (1). Ülikoolist saadud *teadmisi kurtusest* on nii tudengid kui vilistlased hinnanud *keskmiseks* või *kõrgeks/väga kõrgeks* (sh kolm viipekeelses keskkonnas töötavat vilistlast).

Tabel 5. *Tudengite ja vilistlaste pädevuste praegune tase*

	Madal/Väga madal	Keskmine	Kõrge/Väga kõrge
Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised	1/	4/	2/9*
Oskus teoreetilisi teadmisi praktilis rakendada		7/4	/5
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles		5/1	2/8
Võõrkeelteoskus	1/	6/3	/6
Eesti viipekeele oskus	1/3	5/5	1/1
Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia kasutamisoskus		6/2	1/7
Meeskonnatööoskus		2/3	5/7
Efektiiivne ajajaotusoskus	2/	4/1	1/8
Analüüsioskus	1/2	1/4	5/3
Juhtimisoskus	4/	3/3	/6
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	1/	5/1	1/8
Teadmised kurtusest		3/4	4/5
Üldoskused töötamiseks õpitud erialal		5/4	2/5

Märkus. *Tudengite hinnang/Vilistlaste hinnang.

Muutmata pädevusi, paluti respondentidel hinnata, mil viisil on aidanud kõrgkooliõpingud kaasa nimetatud kompetentsusliikide kujunemisele (vt Tabel 6). Märkimisväärne oskus, mida ülikooliõpingud *kõrgelt/väga kõrgelt* kujundasid on *analüüsioskus*. Erialaspetsiifilisest vaatenurgast oli kõrgkooliõpingutele antav hinnang *eesti viipekeele oskuse, teadmised kurtusest* ning *üldoskused töötamiseks antud erialal* valdavalt *keskmine* või *kõrge/väga kõrge*.

Tabel 6. Kõrgkooliõpingute olulisus pädevuste kujunemisel

	Madal/Väga madal	Keskmine	Kõrge/Väga kõrge
Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised	1/	3/2*	3/7
Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada	2/	3/2	2/7
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	1/1	5/2	1/6
Võõrkeelteoskus	2/3	4/4	1/2
Eesti viipekeele oskus	1/	3/3	3/6
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisoskus	6/6	1/1	/2
Meeskonnatööoskus		3/4	4/5
Efektiivne ajajaotusoskus	3/2	2/4	2/3
Analüüsioskus	/1	/1	7/6
Juhtimisoskus	2/4	5/2	/3
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	1/2	2/2	4/5
Teadmised kurtusest		2/	5/9
Üldoskused töötamiseks õpitud erialal		2/1	5/8

Märkus. *Tudengite hinnang/Vilistlaste hinnang.

Pädevuste olulisus praegusel töökohal oli viimane ajajaotus, millele paluti hinnanguid anda (vt Tabel 7). Statistiliselt erinev on *eesti viipekeele oskus*: kolmel lõpetajal ja viiel lõpetanul on see *madal/väga madal*, ent erialasel tööl tegutsevatel vilistlastel on nimetatud oskus *kõrge/väga kõrge*. *Efektiivne ajajaotusoskus* on enamusel vastanutel *kõrge/väga kõrge*. *Analüüsioskus* on ülikooliõpingute kaasaaitamispanusega võrreldes (vt Tabel 5) saanud mõne vastaja võrra vähem hinnangut *kõrge/väga kõrge*.

Tabel 7. Pädevuste olulisus praegusel ametikohal

	Madal/Väga madal	Keskmine	Kõrge/Väga kõrge
Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised	1/	4/1*	2/7
Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada	1/1	2/	4/7
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles	1/	2/1	4/7
Võõrkeelteoskus	1/	5/3	/5
Eesti viipekeele oskus	3/5	1/	2/3
Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia kasutamisoskus	2/1	4/2	/5
Meeskonnatööoskus		1/1	5/7
Efektiivne ajajaotusoskus		/1	6/7
Analüüsioskus	1/	1/	4/8
Juhtimisoskus	1/1	4/2	1/5
Enesekehtestamise ja läbirääkimise oskus	/	1/1	5/7
Teadmised kurtusest	2/4	/1	4/3
Üldoskused töötamiseks õpitud erialal	1/5	2/	3/3

Märkus. *Tudengite hinnang/Vilistlaste hinnang.

Küsimustikku lõppu olid lisatud avatud küsimused (5), kus tudengitel ja vilistlastel paluti kirjutada, kas arvamuse või praktikast tuleneva kogemuse põhjal vastuseid. Esimesena paluti kirjutada, missuguseid teoreetilisi teadmisi ja praktilise kogemusi pole vaja läinud/ ei lähe tulevikus vaja, töötades viipekeeletõlgina. Eriala tudengid, olles läbinud õppekava, vastasid alljärgnevalt:

- *Ei oska täpselt vastata, kuid arvan, et semiootika kursuse läbimine ei andnud mulle rohkem juurde kui suurt hulka kodutöid. Samuti oli liiga suur osakaal psühholoogial.*
- *Kõiki neid oskuseid läheb vaja!*
- *Raske öelda, et midagi KINDLASTI tulevikus vaja ei lähe, sest ei tea hetkel, mida tulevikus tegema hakkab. Seega tulevad kõik omandatud teadmised ja oskused kunagi ikka kasuks.*

Erialsel tööol töötavate vilistlaste arvamused mittevajaminevate pädevuste kohta:

- *(...) midagi täiesti kasutuks küll ei julgeks hinnata.*

- *Ülikoolis sai õpitud palju psühholoogia (...) ja keeleteaduse aineid (...). Ma ei tunne, et tööl nendest otseselt kasu oleks (...).*
- *Kõike kasutan!*

Eriala lõpetanud vilistlaste arvamused:

- *Ei ole erialal töötanud. (...) õpitud kirjaliku tõlke teooriat tegelikult vaja ei lähe, kuna kõneldavate keelte tõlkimine on päris erinev (viipekeeles puudub kirjakeel). Vaja ei lähe ka enamikke pedagoogilisi aineid, mis sai baasainetena läbitud. (...) Üldiselt on äärmiselt raske öelda, mida vaja ei lähe. Kunagi pole võimalik tekitada probleeme „liiga paljudest“ teadmistest, küll aga nende puudu jäämisest.*
- *Tõlkima võib sattuda kuhu iganes. Sel juhul võib ka iga „mõttetumana tundunud teadmine“ mingil moel kasuks tulla. Pigem oli probleem selles, et neid „igaks juhuks teadmisi“ ei tohiks õpetada enam vajaliku arvelt.*
- *(...) õhku jääb küsimusi (...) kas hea viipekeeletõlke- ning tõlkimisoskus või kaudsed ja toetavad teoreetilised teadmised.*

Järgnevalt paluti küsitletavalt, kas arvamusest või kogemusest tulenevalt hinnanguid, millistest teadmistest ja kogemustest tuntakse enim puudust. Üliõpilaste arvamused:

- *Diktsioon ja häälehoid, sest see aine oleks minu arvates pidanud olema läbi kolme aasta (...) Aine oli töötavate kohalt vaadatuna üks kõige olulisemaid aineid.*
- *(...) Ma ei usu, et oskusest puudust tundma hakkab, kuna töötades omandab kogemusi. (...) oleks võinud olla viipekeeletõlke osakaal suurem.*
- *(...) Kui soovin töötada viipekeeletõlginas, siis hetkel tunnen, et teadmised olen omandanud rohkem kui oskused. (...) teadmised võivad saada ülikoolist, oskused tulevad enamasti töö käigus. (...) töötamiseks viipekeeletõlginas, on ülikoolipoolne ettevalmistus olnud küllalt tugev (...).*

Õpitud erialal töötavate vilistlaste hinnangud:

- *Viipekeeletõlke oskusest. (...) Samas ei oleks realistlik oodata, et kool annaks kaasa kogu võimaliku viipevara. Koolist sai kaasa oskuse keeleoskust arendada ja see on ilmelt parim tööriist.*

- (...) *Kasu oleks sellest, kui tööle asudes kohe töötaks teadlikumalt iseenda säästmisega, hoidmisega. Nii palju on vaja töökaaslastele seletada viipekeeletõlgi eriala tähendust ja rolli.*
- *Pedagoogilised teadmised.*

Puuduvate teadmiste ja oskuste kohta arvasid eriala vilistlased alljärgnevalt:

- *Kindlasti oleks võinud rohkem viipekeelt ja praktikat olla. (Mainitud kuuel korral).*
- (...) *Puudu on majanduslikest, juriidilistest ja sotsioloogilistest teadmistest. Rohkem peaks olema viipekeelealast praktikat.*

Kolmandas avatud küsimuses pakuti vastajatele võimalust õppekava uuesti alustada ning avaldada arvamust, mida nad muudaksid oma käitumises ja tegemistes. Veel üliõpilaste staatuses olevad tudengid teeksid alljärgnevat:

- *Ei oleks vahepeal lasknud auku vahele, vaid lõpetaksin kolme aastaga ära.*
- *Rohkem enesealgatust kurtidega suhtlemisel.*
- *Ma õpiksin lisaks kõrvaleriala.*
- *Õpiksin rohkem iseseisvalt. Mõtleksin pingsamalt kas mul on vaja või kas ma tahan minna edasi midagi õppima.*
- (...) *veelgi aktiivsem ning põhjalikum erialaainete raames. (...) Usun, et olen teinud vajalikes kohtades piisavad pingutused ning omandanud kõige olulisema. (...) astudes samale erialale teistkordselt, teadlikum kõigist neist esinevatest probleemidest, muredest, kitsaskohtadest ning ootamatustest, mis selle kolme aasta jooksul pidevalt esile on kerkinud ning oskaksin neid pisut ennetada ning efektiivsemalt ja stressivabamalt lahendada.*

Õpingute ajale tagasi vaadates, muudaksid omandatud erialal töötavad vilistlased enda tegemistest ülesloetletu:

- *Teeksin kodused tööd ära. Ja õpiks.*
- *Hea on tagasi vaadata. (...) Sel hetkel ei osanudki hinnata kõike seda, mida õpetati ja kuidas, selle väärtus on alles nüüd (töötades) selgeks saanud.*
- *Õpiks rohkem viipekeelt ja võtaks lisaks pedagoogilisi aineid.*

Ülejäänud vilistlaste tehtavad muudatused:

- *Õpiksin lisaks kõrvaleriala.*
- *Oleksin ise aktiivsem, suhtleksin iseseisvalt kurtidega ja prooviksin oma viipekeelt arendada. (...) kurtide kogukonda rohkem sulanduda.*
- *Oleksin aktiivsem ja paksema nahaga.*

Respondentidele pakuti võimalust jagada soovitusi eriala õppejõududele. Üliõpilaste soovitused on alljärgnevad:

- *Tehnoloogiale (arvutitele ja salvestussüsteemidele) ei ole mõtet nii suurt rõhku panna.*
- *Kaasata rohkem kurte õppetöösse.*
- *Rääkige veel võimalustest, kus saab viipekeeleoskust ära kasutada peale tõlkimise.*
- *Palun pange paika täpne õppeplaan, ainekava, eesmärgid, tähtajad jms juba enne semestri algust, et üliõpilased saaksid ennast kurssi viia. (...) Oma lubadustest tuleb kinni pidada. (...) ka õppejõud peaksid tähtaegadest kinni pidama. Palun lähtuge õppeainet planeerides õpetatavast erialast. Palun ärge seadke üliõpilastele liiga palju eesmärke: oluline on kvaliteeti mitte kvantiteet. (...) aine raames rohkem õppekäike.*
- *Kõik erialaõppejõud on vaieldamatult oma ala professionaalid, kuid kohati jääbki seega vajaka oskusest, kuidas kõiki neid teadmisi võimalikult efektiivselt edasi anda. (...) planeeritavates tegevustes olla pisut konkreetsemad; väljendada end selgemini, et kogu informatsioon jõuaks võimalikult adekvaatselt ning täpselt teise osapooleni; lähtuda rohkem sellest, mis tol hetkel kõige olulisem omandada ja mis võib jääda pisut tagaplaanile.*

Täna, tööturul olles, jagavad vilistlased erialaõppejõududele omapoolseid soovitusi:

- *Õpilased võiksid rohkem õpingute ajal kurtidega suhelda (just täiskasvanutega).*
- *(...) Mängida läbi võimalikult palju ja elulist situatsioone veelgi rohkem, et kinnistuks korrektne tegutsemismuster.*

Eriala vilistlaste omapoolsed ettepanekud erialaõppejõududele:

- *Kuigi reeglid on sellised, et kõiki tuleb ühel alusel hinnata, siis kogemus näitab, et kõik õpilased ei ole tasemelt võrdselt. Rohkem aega tuleks võtta ja inimest individuaalselt hinnata, vajadusel konkreetset talle soovitusi jagada, mida teisiti*

teha. (...) kes loengutes ei olnud üks tugevamaid, sai praktilial hästi hakkama ning kurdid olid temaga rahul. Ei tasu õpilastel motivatsiooni maha tõmmata öeldes neile, et nad ei oska mitte midagi (...).

- *Julgustage tudengeid, ärge olge tüdinenud ja väsinud. Nautige oma tööd, teil on erakordselt põnev elukutse ja väärt oskused.*
- *Vaja on rohkem praktikat. Kuivõrd õppekava on piiratud, siis üheks võimaluseks oleks ehk projektide kirjutamine. Üliõpilasena seda aeg-ajalt kuulnud, siiski, üliõpilased ei ole alati pädevad vastutust võtma (...). Parimaks juhiks, (...) rollieeskujuks aktiivne õppejõud. (...) Hea idee oli kutseaasta! Selle idee võiks taas välja käia. Kuivõrd kutseaasta on niikuinii nõutud enne tõlgi kutsevalifikatsiooni eksamit, oleks loogiline ka selle toetamine. (...) Üliõpilastele pole vaja jätta idealiseeritud muljet tõlkidest, tõlgi tööst, eetikast, kohustustest jne. (...) leidsin, et mulje ning reaalse tõlgi töö vahel on siiski käärid. (...) viipekeel on keeruline ning selle praktiseerimisel (kurtidega) on hirm nii tundmatu kultuuri kui ka algelise keele pärast, siis, palun, positiivset kriitikat! Kaasüliõpilased ei ole pädevad viipekeelevaldas enesekindlust tõstma, ilmselt ka mitte kurdid, küll aga õppejõud (...).*

Vastajatel oli viimases küsimuses võimalik seoses ülikooliõpingutega kirjutada täiendusi.

Õppekava üliõpilased lisasid alljärgnevat:

- *Pneksin õppekavasse suurema osa loovaid aineid (diktsioon ja häälehoid/eneseväljenduskunst) kui neid seni on olnud.*
- *Soovitan praktikaga seonduvat paremini organiseerida (...).*
- *Olen õnnelik, et seda eriala õppima asusin, kuid ausalt öeldes, olen peaaegu sama õnnelik, et need õpingud vaikselt läbi saama hakkavad. (...) kolme aasta jooksul on seoses õpingutega (ja õppekorraldusega) olnud väga palju rõõmu, siis on vähemalt sama palju olnud ka kõiksugu probleeme ning jamasid.*

Kahe tööturul oleva vilistlase kirjutatud täiendused:

- *Väga palju on õppida tööle asudes ja tööl olles. Oleks hea, kui õpingute ajal saaks pidevamalt ja rohkem kurtidega suhelda. Just keel on see, millega peaks rohkem tegelema (...).*

- *Õnneks on õppekava nii üpalju muutunud, et praegused üliõpilased on kindlasti paremini ettevalmistatud kui meie olime. Kahjuks on praegu väga raske ette kujutada, kus meie eriala õpilased tööle hakkavad (kui soov on töötada just viipekeeletõlgina).*

Ühe vilistlase täiendus oli järgnev:

- *Õpingud olid huvitavad, kohati rasekd, kuid olen tänapäevani rahul, et antud eriala lõpetasin. See andis mulle teistsuguse vaatevinkli nii mõnelegi asjale.*

Viipekeeletõlgi eriala tudengite ja vilistlaste koostöövalmidus, käesoleva töö valmimisajal, on muljetavaldav. Seda näitab nii respondentide hulk, kui ka vastuste pikkus ja põhjalikkus.

6. Arutelu

Käesoleva uurimustöö viiest hüpoteesist kolm leidsid kinnituse, kuid kahte hüpoteesi ei olnud võimalik kinnitada ega ümber lükata. Uurimustöö esimeseks hüpoteesiks seati: Tartu Ülikoolist saadav *Eesti viipekeele tõlk* õppekava rakenduskõrgharidus on piisav töötamaks viipekeeletõlgina. Kuna tulemustes oli ülekaalus omandatu piisavus, leiab hüpotees kinnituse. Huvitava tõsiasi ilmnes, et kuigi üks vilistlastest ei olnud nõus eriala omandatu piisavusega, kasutavad erialasel tööl töötavad vilistlased väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi. 2009/2010 õa sisseastunud üliõpilaste (edaspidi: III lend) hinnangute põhjal, võib oletada, et erialase töö kogemuse puudumine tingis kahe vastanu oskamatusena anda täpset hinnangut küsitavale väitele. Hoolimata erialasel tööl töötamise kogemuse puudumisest, on üliõpilaste vastusest võimalik järeldada, et ülikoolipoolset panust erialaste teoreetiliste teadmiste suurendamisel ning ettevalmistust, töötamaks omandatud erialal, hinnatakse piisavaks.

Käesoleva töö teiseks hüpoteesiks seati: õppekava *Eesti viipekeele tõlk* praktikakorraldusega on III lend rahulolevam, võrreldes I/II lennuga. III lennu õppekavas suurendati praktika mahtu, võrreldes 2006/2007 õa (edaspidi: I lend), sellest hoolimata ei olnud kaks III lennu üliõpilast rahul praktika mahuga, mistõttu antud hüpoteesi ei kinnitata ega lükata ümber. Järeldusi, kas praktika mahtu arvati liigseks või puudulikuks, kindlalt väita ei saa, kuna ei küsitud täpsustusi. Edaspidistes uuringutes tuleks seda kindlasti teha. Sarnaselt kirjanduses esitatule (Reilson 2011), tõid I/II lennu vilistlased välja, et antud õppekaval tuleks praktikamahtu suurendada, mis tagaks eriala parema omandatuse.

Lõputöö kolmandaks hüpoteesiks seati: 2009. aasta eriala tudengid hindavad enda eesti viipekeele praegust oskust kõrgemaks, võrreldes eriala vilistlaste ja esialgse õppekava järgi õppivate tudengitega. Antud hüpoteesi ei ole võimalik kinnitada, ega ümber lükata, kuna võrdne arv erinevaid vastusevariante seda ei võimalda. Küsitlustulemustest selgus mitmeid huvitavaid ilminguid: erialasel tööl töötavad vilistlased, III lennu üliõpilased ja ülejäänud vastajad hindavad enda praegust viipekeele oskust valdavalt keskmiseks. Võttes arvesse, et erialal töötavate lõpetanute õpingutest on möödunud rohkem kui aasta, võiks järeldada, et viipekeele oskus on arenenud, ent tulemustest selgub, et kahel inimesel on tase läinud madalamaks. Võib oletada, et tööle asudes harjutakse uue keskkonnaga ning ülikoolist õpitud viipevara pole töökohal kasutatavaga vastavuses, mistõttu tuleb olemasolevat

viipekeelt arendada ning kohandada. Samuti võib olla põhjuseks, et hinnang, mis anti viipekeele oskusele ülikooliõpingute ajal, osutus vääraks. Esialgse õppekava järgi õppinud üliõpilased ja vilistlased hindasid praktika mahtu ebapiisavaks ning töid ülikooliõpingute puudustena välja viipekeele õpetamise vähesuse. Eelnevast hoolimata on nimetatud vastajatest pooled praegust viipekeele oskust hinnanud võrdväärseks erialal töötavate vilistlastega. Viipekeeletõlgil peab olema hea (viipe)keeleoskus, mida kinnitavad nii eriala uurivad autorid (Kalina 2002, Janzen et al. 2005), kui ka tõlketeenuse kasutajad (Uuring *Viipekeele* ...). Eelnevaga on nõus vilistlased, kes töötavad erialasel tööl, kinnitades, et tööle asudes toimub pidev arenemine nii keeles kui ametialases pädevuses, ent viipekeelt tuleks ülikoolis suuremas mahus õpetada.

Neljandaks hüpoteesiks seati: hinnang teoreetiliste teadmiste rakendamisele praktikas, on nii rakenduskõrghariduse lõpetanutel kui ka *Eesti viipekeele tõlk* eriala tudengitel/vilistlastel sarnane. Hüpotees leidis kinnituse. Rakenduskõrgharidusõppes on oluline osa praktikal. III lennu tudengid on saanud I/II lennu eriala üliõpilastega/vilistlastega võrreldes rohkem praktikat. Vilistlaste avatud küsimuste vastustest selgub, et enim ei oldud rahul praktika mahuga. Puudulikust praktikast hoolimata on hinnang teooria rakendamisele reaalses elus valdavalt kõrge.

Lõputöö viimaseks hüpoteesiks seati: võrreldes üle-eestilise vilistlasuuringuga, töötab erialasel tööl vähem õppekava *Eesti viipekeele tõlk* vilistlasi. Käesoleva uurimistöö analüüsi tulemusena selgus, et kolm eriala lõpetanut töötavad viipekeelses keskkonnas. Mainitud kolm vilistlast jätkavad õpinguid magistriõppes, mis oli üks eriala õpiväljunditest. Hoolimata kolmest õpitud erialal töötavast vilistlasest, pole ülejäänud kuus (2/3) vilistlast viipekeeletõlgi elukutset valinud, mistõttu hüpotees leidis kinnituse. Viipekeele tõlketeenuse vajaduse temaatiline uuring leidis, et tõlketeenuse kasutajate (kurdid, kuuljad, rahastajad) arvates tagaks tõlketeenuse parema kättesaadavuse viipekeeletõlkide rohkus. Samast uuringust selgub, et kurdid vajaksid nii olme- kui õpingutõlget täna saadaolevast enam. Vilistlaste vastustest selgub, et erialasel töö ei töötada, kuna vastavat tööd ei leita või puudub see elukohas. Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et erialase töökoha leidmisel ning tööturul puuduolevate viipekeeletõlkide arv on vastuolulised. Põhjuseks võib olla asjaolu, et eriala lõpetanud ei ole soovinud kolida Eesti linnadesse, kus oleks võimalik viipekeeletõlgina töötada (nt Tallinn, Tartu). Üks vilistlane oli enda elukohaks määranud Harjumaa, mistõttu vajaks täpsustamist, miks ta ei ole erialast tööd leidnud. Teine vilistlane, kes ei tööta õpitud erialal, elab välismaal. Viipekeel

ei ole rahvusvaheline ning eesti viipekeeletõlgil on seetõttu raske välismaal erialast tööd leida. Kolmanda vilistlase asukoht oli Lääne-Virumaal, kellel pole olnud võimalik asuda erialasele tööle, kuna elukohas puuduvad antud võimalused. Samuti võib-olla erialasel tööl mittetöötamine olla seotud viipekeeletõlketeenuse puuduliku rahastamisega, milleni on jõutud ka viipekeeletõlketeenuse vajaduse teemalises uuringus.

Kompetentse viipekeeletõlgi pädevuste hulka kuulub kurtide/kuuljate kultuuri tundmine ning selle teadvustamine. Kurtide kultuuri rõhutamine erialases kirjanduses (Mindess 2006, Atwood et al. 1985, Janzen et al. 2005) ning Eesti läbiviidud viipekeeletõlketeenuse vajaduse uuringus (Uuring *Viipekeeletõlketeenuse vajaduse uuringus* ...) kinnitavad eelnevat. Eriala õppekava sisaldab loenguid kurtide kultuuri eripärast ning kohanemaks kurtide inimestega, käiakse nende üritustel ja suheldakse kogukonnaga (kurtide inimeste kaasamine õppetöösse, kurtide klubi külastamine). I/II lennu vilistlaste avatud vastustest tulenevalt võib järeldada, et mainitud teadmisi ja oskusi, võrreldes III lennuga, on nemad omandanud vähem. Kõrgkooliõpingute panus kurtusealaste teadmiste suurenemisse oli valdavalt kõrge. Võttes arvesse, et 16st vastanust neljal oli isiklik seos valdkonnaga (vt Joonis 1), ent ülejäänud on alustanud justkui „puhtalt lehelt,“ siis ülikooli panus on olnud märkimisväärselt kõrge.

Küsitud pädevused kahes erinevas ajajaotuses - praegune tase (vt Tabel 5) ning kõrgkooliõpingute panus (vt Tabel 6) – on huvitava tõsiasi ilmnenu, et vilistlased hindavad ennast eelnimetatud ajajaotustes läbivalt kõrgemaks, võrreldes eriala tudengitega. Võib järeldada, et pädevuste praegune tase on tulnud tööturul (erialaga seotud või mitteseotud ametikohal) töö kogemusest ning pidevast enesetäiendamisest. Võib oletada, et hinnangute statistiline erinevus tuleneb hoopis III lennu praktika mahu ning viipekeeletõlketeenuse õpetamise mahu suurenemisest. III lennu üliõpilastel on olnud võimalik praktika raames kohaneda/kogeda tööturul olemist rohkem, mistõttu võivad nende hinnangud olla tõetruumad, võrreldes eriala vilistlastega.

Käesolevale tööle tuginedes ei saa teha lõplikke järeldusi *Eesti viipekeeletõlk* eriala kohta. Uurimustöö on abiks, saamaks üldinformatsiooni eriala lõpetajate ja lõpetanute kohta.

Käesoleva töö lõpetuseks nõustun ühe eriala üliõpilase mõttega, kes kinnitas, et ülikoolipoolne ettevalmistus, töötamaks viipekeeletõlgina, on olnud tugev ning teadmised on omandatud. Oskused tulevad töö käigus.

7. Kasutatud kirjandus

Atwood, Alan A. & Gray, David. (1985). *Interpreting: The Culture of Artful Mediation*. Proceedings of the 1985 RID Convention.

de Wit, Maya. (2004). Maya de Wit (Ed.), *Sign Language Interpreting in Europe*.

Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring. (2011).

Hsieh, Elaine; Ju, Hyejung & Kong, Haiying. (2010). Dimensions of Trust: The Tensions and Challenges in Provider-Interpreter Trust.

Janzen, Terry & Korpiniski, Donna. (2005). Ethics and professionalism in interpreting. Terry Janzen (Ed.), *Topics in Signed Language Interpreting. Theory and practice* (pp. 165 – 199). Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Kalina, Sylvia. (2002). Quality in interpreting and its prerequisites. A framework for a comprehensive view. Giuliana Garzone & Maurizio Viezzi (Eds.), *Interpreting in the 21st Century. Challenges and opportunities* (pp.121 – 130). Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Kalina, Sylvia. (2005). Quality Assurance for Interpreting Processes. *Translators' Journal*, vol 50. No. 2 (pp.768 - 784).

Keeleseadus. -RT I, 18.03.2011, 1. 01.07.2011. (vaadatud 08.02.2012).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001>

Kutseadus. -RT I, 21.03.2011, 22. 01.01.2012. (vaadatud 03.05.2012).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/121032011022>

Kutsestandard Viipekeeltõlk III, IV, V. (s.a.) (vaadatud 03.05.2012)

http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10087063/lae/388_standard.pdf

Mikkelson, Holly. (1999). *Interpreting Is Interpreting – Or Is It?* GSTI 30th Anniversary Conference. Monterey, CA.

Mindess, Anna. (2006). *Reading Between the Signs: Intercultural Communication for Sign Language Interpreters (2nd Edition)*. Yarmouth: Nicholas Brealey Publishing.

Nisula, Marjukka & Juha, Manunen. (2009). Sign Language Interpreter Training in Finland. Jemina Napier (Ed.), *International Perspectives on Sign Language Interpreter Education*. Washington: Gallaudet University Press.

Ozolins, Uldis & Hale, Sandra. (2009). Quality in interpreting: A shared responsibility. Sandra Hale, Uldis Ozolins & Ludmila Stern (Eds.), *The Critical Link 5. Quality in Interpreting – a shared responsibility* (pp. 3 – 10). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Paabo, Regina. (2006, 2.juuni). Tavatu elukutse – viipekeeletõlk. *Õpetajate Leht*. Nr. 22.

Pöhhacker, Franz. (2002). Researching interpreting quality. Models and methods. Giuliana Garzone & Maurizio Viezzi (Eds.), *Interpreting in the 21st Century. Challenges and opportunities* (pp. 95 – 106). Philadelphia, USA: John Benjamins Publishing Company.

Püss, Airi. (2004, 3.dets). Haridusprobleeme kuulmispuudega laste õpetamisel. *Õpetajate Leht*. Nr. 43.

Reilson, Mari. (2011). Eesti viipekeeletõlgi erialaõpe Tartu Ülikoolis. Harri Paabo, Regina Paabo (Toim.), *Kurtide tõlgist viipekeeletõlgiks* (lk. 37 – 43). Tartu: Tarmest OÜ.

Uuring Viipekeele tõlketeenuse vajadusest Eestis lähima 5 aasta jooksul. (2011). Publitseerimata uuringuaruanne.

Vilistlasuuring Tartu Ülikooli vilistlaste uuring 2010. Sotsiaal- ja haridusteaduskond. (2011). Publitseerimata uuringuaruanne.

Õppekava Eesti viipekeeles tõlk (2009/2010). (vaadatud 11.05.2012).

https://www.is.ut.ee/reports/rwservlet?ok_oppekava_kirjeldus.rdf+473+2009+0+34764748735901797974+1+0,0,0,0,0,0,0+PDF+application/pdf

Lisa 1 - Õppekava 2006/2007

1	ÕPPEKAVA NIMETUS EESTI JA INGLISE KEELES	Eesti viipekeele tõlk Estonian sign language interpreter
2	ÕPPEASTE	Rakenduskõrgharidusõpe
3	VALDKOND	Haridus
4	ERIALA(D)	Eesti viipekeele tõlk
5	ÕPPEASUTUS(ED)	Tartu Ülikool
6	TEADUSKON(NA)D	Haridusteaduskond
7	ÕPPEKAVA KOOD	80493
8	MAHT (AP/ECTS)	120/180
9	NOMINAALNE ÕPPEAEG	3 aastat
10	ÕPPETÖO VORM	
11	ÕPPETÖO KEEL	eesti keel, eesti viipekeel
12	ÕPPEKAVA VERSIOON	
13	KINNITAMINE	1. Teaduskonna nõukogus 2. Ülikooli nõukogus 23.02.2006
14	MUUTMINE	26.06.2006
15	AKREDITEERIMINE	-
16	PROGRAMMIJUHT	Mari Reilson
17	VASTUVÕTUTINGIMUSED	Eesti keskharidus või sellele tasemelt vastav välisriigi haridus
18	ÕPPEKAVA (PEAERIALA) ÜLDEESMÄRGID	Anda üliõpilastele teadmised ja esmased oskused kutsetöoks olme- ja õpingutõlgina. Anda baasharidus, mis võimaldab erialaste õpingute jätkamist magistriõppes.
19	ÕPPEKAVA STRUKTUURI LÜHIKIRJELDUS	Kohustuslik alusõpe (32 AP) koosneb kahest alusmoodulist <ul style="list-style-type: none"> - haridusteaduste valdkonna õppekavadel ühine (16 AP); - eesti viipekeele tõlgi erialaspetsiifiline (16 AP). Kohustuslik suunaõpe (18 AP). Erialaõpe (10 AP). Teoreetilise õppega kombineeritud kohustuslik praktiline õpe (kokku 36 AP). Valikained (12 AP). Lisanduvad vabaained (6 AP) lõputöö (6 AP)
20	ANTAV KVALIFIKATSIOON/ KRAAD	Rakenduskõrgharidus /eesti viipekeele tõlk
21	NÕUDED ÕPPEKAVA LÕPETAMISEKS	Õppekava täitmine täies mahus ja lõputöö kaitsmine
22	LÕPETAMISEL VÄLJASTA- TAVAD DOKUMENDID	Diplom koos akadeemilise õiendiga
23	LÕPUDOKUMENTE VÄLJASTAV(AD) KÕRGGKOO(ID)	Tartu Ülikool
24	ÕPPEKAVA PEAERIALA ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Õppekava edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • oskab orienteeruda üldvaldkondades – pedagoogika, psühholoogia ja üldkeeleteadus ning oskab neid seostada oma erialaga; • omab terviklikku ülevaadet viipekeeletõlgi kutsest ja kutse rollist ühiskonnas; • orienteerub kurtide ja kuuljate kultuuris ning oskab kultuurilist eripära arvestades vastavalt käituda;

		<ul style="list-style-type: none"> • valdab eesti viipekeelt vastavalt Euroopa nõukogu C1 keeleoskustasemele; • on omandanud eeldused teoreetiliste teadmiste rakendamiseks erialases töös; • on omandanud esmased teadustöö kogemused; • on saanud piisava ettevalmistuse ja valmiduse õpingute jätkamiseks magistriõppes.
--	--	---

25	MOODULID	
MOODULI NIMETUS:		Valdkonna alusmoodul
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:		Tööks vajalike psühholoogiliste ja üldpedagoogiliste teadmiste omandamine
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)		Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb üldkasvatusteaduste ja psühholoogia olulisemaid mõisteid, teooriaid ja uurimismeetodeid; • orienteerub haridussüsteemis; • on omandanud eeldused teoreetilisi teadmisi õppe- kasvatustöös rakendada.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED		SOPH.00.281 Tunnetuspsühholoogia ja käitumise regulatsioon (4AP) HTPK.02.112 Pedagoogiline psühholoogia (4AP) HTPK.01.159 Pedagoogika alused (4AP) HTPK.02.100 Pedagoogiline suhtlemine (4AP)
		Mooduli maht kokku 16 AP
MOODULI NIMETUS:		Erialaspetsiifiline alusmoodul
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:		Viipekeele tõlgile vajalike lingvistiliste baasteadmiste omandamine
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)		<ul style="list-style-type: none"> • orienteerub üldistes teadmistes keeleteaduses; • teab põhiseisukohti kuulmislangusest ja selle puudespetsiifilisusest; • tunneb ja oskab kasutada keeleuurimismeetodeid; • oskab väljendada ennast korrektses eesti keeles (kirjalikus ja suulises); • oskab ühiskondlikke ja eetilisi aspekte arvestades hinnata erialase tegevuse rolli ja tagajärgi ühiskonnale.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED		Üldisi teadmisi lingvistikast, keeleuurimisest ja oskust end eesti keeles korrektselt väljendada annavad FLEE.08.001 Sissejuhatus üldkeeleteadusesse (2 AP) FLEE.09.017 Eesti foneetika ja fonoloogia (2 AP) FLEE.02.129 Eesti keele suulise ja kirjaliku väljenduse õpetus I (2 AP) FLEE.08.054 Keeleuurimise meetodid (4 AP) FLEE.02.130 Akadeemilise kirjutamise alused: eesti keele väljendusõpetus II (2 AP)
		Mooduli maht kokku 16 AP
MOODULI NIMETUS:		Viipekeeletõlkide kohustuslik suunamoodul
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:		Viipekeele tõlgile vajalike laiapõhjaliste ja mitmekülgsete tõlketeaduste, kultuuriliste ja keeleliste baasteadmiste omandamine.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID		<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ja oskab kasutada erialaterminoloogiat;

(õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	<ul style="list-style-type: none"> • omab ülevaadet viipekeele üldteoreetilistest alustest; • omandab teadmisi eetikast eri kultuurides.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	<p>Eetilisi tõekspidamisi ja oskust sobivalt kultuurikontekstis käituda:</p> <p>HTEP.01.175 Kurtide kooskondlik kultuur (2 AP) FLFI.02.003 Eetika alused (2 AP) FLSE.00.137 Sissejuhatus semiootikasse (4 AP) FLKE.01.119 Inglise keel keskastmele I (2 AP) FLEE.08.065 Keele omandamine (2 AP)</p> <p>Ülevaadet viipekeele üldteoreetilistest alustest annavad:</p> <p>HTEP.01.038 Viipekeele teoreetilised alused (2 AP) HTEP.02.121 Kõnetegevuse psühholoogia (viipekeele tõlkidele) (2 AP)</p> <p>Üldisi teadmisi tõlketeooriast annab:</p> <p>FLVE.03.097 Tõlketeooria alused (2 AP)</p>
	Mooduli maht kokku 18 AP
MOODULI NIMETUS:	Viipekeele tõlkide erialamoodul
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlgile vajalike tõlketööga seotud baasteadmiste omandamine
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb viipekeeletõlgi töö olulisi seisukohti ja mõjutegureid tänapäevases töökorralduses; • omandab teadmised tegutsemiseks viipekeele tõlgi ülesannetes.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	<p>Esmaseid kutsealaga seotud teadmisi annavad:</p> <p>HTEP.01.199 Sissejuhatus viipekeeletõlgi erialasse (2 AP) HTOS.02.116 Stilistika (2 AP) HTEP.01.184 Tõlgiroll ja tõlkesituatsioonid (2 AP) HTEP.01.179 Tõlketehnika alused (2 AP) HTEP.01.229 Õigusõpetuse terminoloogia ja lühülevaade (2 AP)</p>
	Mooduli maht kokku 10 AP
MOODULI NIMETUS:	Viipekeele tõlkide praktilise õppe ja praktika moodul
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlgi tööks vajaliku keeleoskuse ja tõlketehnika omandamine töötamiseks kurtide ja kuuljate kultuuris olmetõlgina.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	<ul style="list-style-type: none"> • omandab praktilise eesti viipekeele (suudab mõista, suhelda ja teostada olmetõlget vastavalt Euroopa Nõukogu C1 keeleoskustasemele); • õpib tundma kurtide kultuuri ja eluolu, et reaalses keelekeskkonnas omandada oskusi, kuidas edukalt toime tulla suhtlemisega kurtide kultuuris; • omandab reaalse töötamise kogemuse, oskuse siduda teooriat ja praktikat ning arendada pädevusi, hoiakuid ja enesekindlust, mis on olulised õpitaval erialal töötamiseks.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	<p>Esmase viipekeele oskuse annavad:</p> <p>HTEP.01.171 Praktiline eesti viipekeel algajatele (4 AP) HTEP.01.172 Praktiline eesti viipekeel edasijõudnutele (4 AP)</p> <p>Viipekeele oskust süvendavad ja annavad tõlkepraktikat:</p> <p>SOSS.04.020 Suhtlemispsühholoogia (2 AP) HTEP.01.203 Õpingutõlge (2 AP) HTEP.01.176 Keelepraktika kurtide kogukonnas (2AP) HTEP.01.177 Tekstianalüüs I (2 AP)</p>

	HTEP.01.181 Järeltõlke teooria ja praktika (3AP) HTEP.01.182 Sünkroontõlke teooria ja praktika (3 AP) HTEP.01.187 Erialane eesti viipekeel (2 AP) HTEP.01.196 Praktiline tõlkekursus (4 AP) HTEP.01.197 Superviseeritud tõlkpraktika (6 AP) HTEP.01.198 Eesti viipekeele väljendusõpetus (2 AP)
	Mooduli maht kokku 36 AP
	Valikained
ÕPPEAINED	HTEP.01.190 Pimekurtus ja tõlkimine pimekurtidele (2 AP) HTEP.00.156 Tõlkimine spetsiifilistes olukordades (2 AP) HTEP.01.191 Kurtide folkloor (2 AP) HTEP.00.155 Rahvusvaheline viiplemine (2 AP) HTEP.01.230 Diktsioon ja häälehoid (2 AP) HTEP.01.231 Eneseväljenduskunst (2 AP)
ÜLDEESMÄRGID	Viipekeele tõlgi erialaste baasteadmiste laiendamine ja süvendamine
	Kokku 12 AP
MOODULI NIMETUS:	Vabaained
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Vabaainete eesmärk on võimaldada üliõpilasel valida väljastpoolt õppekava aineid oma kompetentsuse laiendamiseks ja väljendamiseks.
ÜLDEESMÄRGID	
	Mooduli maht kokku 8 AP
	Lõputöö
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Tudeng omandab esmased oskused tööks erialase kirjandusega ning uurimistööks
	Mooduli maht kokku 4 AP

28	TÄIENDAV INFORMATSIOON	
----	---------------------------	--

Lisa 2 - Õppekava 2009/2010

1	ÕPPEKAVA NIMETUS EESTI JA INGLISE KEELES	Eesti viipekeele tõlk Estonian sign language interpreter
2	ÕPPEASTE	Rakenduskõrgharidusõpe
3	VALDKOND	Haridus
4	ERIALA(D)	Eesti viipekeele tõlk
5	ÕPPEASUTUS(ED)	Tartu Ülikool
6	TEADUSKON(NA)D	Haridusteaduskond
7	ÕPPEKAVA KOOD	80493
8	MAHT (EAP)	180
9	NOMINAALNE ÕPPEAEG	3 aastat
10	ÕPPETÖÖ VORM	
11	ÕPPETÖÖ KEEL	eesti keel, eesti viipekeel
12	ÕPPEKAVA VERSIOON	
13	KINNITAMINE	1. Teaduskonna nõukogus 23.02.2006 2. Ülikooli nõukogus
14	MUUTMINE	11.05.2009
15	AKREDITEERIMINE	-
16	PROGRAMMIJUHT	Mari Reilson
17	VASTUVÕTUTINGIMUSED	Eesti keskharidus või sellele tasemelt vastav välisriigi haridus
18	ÕPPEKAVA (PEAERIALA) ÜLDEESMÄRGID	Anda üliõpilastele teadmised ja esmased oskused kutsetöök olme- ja õpingutõlgina. Anda baasharidus, mis võimaldab erialaste õpingute jätkamist magistriõppes.
19	ÕPPEKAVA STRUKTUURI LÜHIKIRJELDUS	Kohustuslik alusõpe (48 EAP) koosneb kahest alusmoodulist <ul style="list-style-type: none"> - valdkonna alusmoodul (24 EAP); - erialaspetsiifiline alusmoodul (24 EAP). Viipekeeletõlgi suunamoodul (24 EAP). Teoreetilise õppega kombineeritud kohustuslik praktiline õpe (kokku 84 EAP) koosneb <ul style="list-style-type: none"> - viipekeeletõlgi erialamoodul (24 EAP) - viipekeeletõlgi praktilise õppe moodul (30 EAP) - viipekeeletõlgi praktika moodul (30 EAP) Valik- ja vabaained (18 EAP = 12 EAP + 6 EAP) Lõputöö 6 EAP
20	ANTAV KVALIFIKATSIOON/ KRAAD	Rakenduskõrgharidus /eesti viipekeele tõlk
21	NÕUDED ÕPPEKAVA LÕPETAMISEKS	Õppekava täitmine täies mahus ja lõputöö kaitsmine
22	LÕPETAMISEL VÄLJASTA- TAVAD DOKUMENDID	Diplom koos akadeemilise õiendiga
23	LÕPUDOKUMENTE VÄLJASTAV(AD) KÕRGKOOL(ID)	Tartu Ülikool

24	ÕPEKAVA PEAERIALA ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Õppekava edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • oskab orienteeruda üldvaldkondades – pedagoogika, psühholoogia ja üldkeeleteadus ning oskab neid seostada oma erialaga; • omab terviklikku ülevaadet viipekeeletõlgi kutsest ja kutse rollist ühiskonnas; • orienteerub kurtide ja kuuljate kultuuris ning oskab kultuurilist eripära arvestades vastavalt käituda; • valdab eesti viipekeelt vastavalt Euroopa nõukogu B2 keeleoskustasemele; • oskab teoreetilisi teadmisi rakendada erialases töös; • omab esmaseid teadustöö kogemusi; • omab piisavat ettevalmistust õpingute jätkamiseks magistriõppes; • omab piisavat ettevalmistust sooritamaks madalaima taseme eesti viipekeeletõlgi kutseeksamit • tuleb toime olmesituatsioonis tõlkimisega.
----	---	---

25	MOODULID	
MOODULI NIMETUS:		Valdkonna alusmoodul (24 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:		Anda baasteadmised erinevate distsipliinide (psühholoogia, majandus, õigus, pedagoogika) põhiseisukohtadest.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)		Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • mõistab ühiskonnas toimuvate nähtuste ja protsesside olemust; • teab valdkonnateadustes kasutatavaid põhimõisteid; • oskab näha erinevate valdkonnateaduste kokkupuutepunkte; • omab teadmisi eetikast eri kultuurides; • tunneb tõlgitööd reguleerivaid seadusakte; • omab baasteadmisi ja oskusi erialaõppe jätkamiseks järgmises õppeastmes.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED		SOPH.00.281 Tunnetuspsühholoogia ja käitumise regulatsioon (6 EAP) HTPK.02.112 Pedagoogiline psühholoogia (6 EAP) MJRI.09.003 Sissejuhatus majandusteooriasse (3 EAP) HTHT.07.037 Õigusõpetuse terminoloogia ja lühiülevaade (viipekeeletõlkidele) (6 EAP) FLFI.02.003 Eetika alused (3 EAP)
MOODULI NIMETUS:		Erialaspetsiifiline alusmoodul (24 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:		Viipekeeletõlgile vajalike lingvistiliste, kultuuriliste, kommunikatiivsete baasteadmiste omandamine
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)		Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ja oskab kasutada keeleuurimismeetodeid; • tunneb viipekeeletõlgi üldteoreetilisi aluseid; • oskab ühiskondlikke ja eetilisi aspekte arvestades hinnata erialase tegevuse rolli ja tagajärgi; • omab teadmisi suhtlemissituatsioonide analüüsimiseks; • omab põhioskusi tööks erialase kirjandusega; • suudab teaduspõhiselt mõelda.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED		FLEE.08.001 Sissejuhatus üldkeeleteadusesse (3 EAP) FLGR.00.041 Sissejuhatus suulisse ja kirjalikku tõlkesse (3 EAP) HTEP.01.199 Sissejuhatus viipekeeletõlgi erialasse (3 EAP)

	HTEP.01.038 Viipekeelee teoreetilised alused (3 EAP) SOSS.04.020 Suhtlemispsühholoogia (3 EAP) HTHT.07.006 Viipekeeletõlgi eetika (3 EAP) HTOS.02.455 Uurimistöö läbiviimine ja kirjutamine (3 EAP) HTHT.07.010 Eesti kurtide kogukond (3 EAP)
MOODULI NIMETUS:	Viipekeeletõlgi suunamoodul (24 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlpile vajalike laiapõhjaliste ja mitmekülgsete, kultuuriliste ja keeleliste baasteadmiste omandamine.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ja oskab kasutada erialaterminoloogiat; • teab kuulmislanguse eripära; • oskab kultuurikontekstis sobivalt käituda; • teab avaliku esinemise põhitõdesid ning oskab sõnumit edastada selgelt, vabalt ja julgelt; • omandab valitud võõrkeeles Euroopa Liidu keeletaseme B2; • oskab korrektselt eesti keeles nii kirjalikult kui suuliselt väljenduda.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	HTEP.01.174 Kurtus (3 EAP) HTEP.01.175 Kurtide kooskondlik kultuur (3 EAP) HTEP.01.231 Eneseväljenduskunst (3 EAP) HTEP.02.121 Kõnetegevuse psühholoogia (viipekeeletõlkidele) (3 EAP) HTOS.02.116 Stilistika (3 EAP) FLEE.02.129 Eesti keele suulise ja kirjaliku väljenduse õpetus I (3 EAP) Võõrkeel (6 EAP) valikuline Inglise keel (6 EAP) FLKE.01.077 Inglise keel I (6 EAP) FLKE.01.078 Inglise keel II (6 EAP) või Saksa keel (6 EAP) FLKE.02.131 Saksa keel kesktasemele (6 EAP) Või muu võõrkeel mahus 6 EAP
MOODULI NIMETUS:	Viipekeeletõlgi erialamoodul (24 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlpile vajalike tõlketöoga seotud baasteadmiste omandamine
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb viipekeeletõlgi töö olulisi seisukohti ja mõjutegureid tänapäevases töökorralduses; • oskab tegutseda viipekeeletõlgi ülesannetes; • tunnetab oma häält kui töövahendit ja oskab seda hoida ning kasutada
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	HTEP.01.184 Tõlgiroll ja tõlkesituatsioonid (viipekeeletõlkidele) (3 EAP) HTEP.01.179 Tõlketehnika alused (viipekeeletõlkidele) (3 EAP) HTEP: 02.092 Teksti psühholingvistika (3 EAP) HTEP.01.230 Diktsioon ja häälehoid (3 EAP) HTEP.01.203 Õpingutõlge (viipekeeletõlkidele) (3 EAP) HTHT.07.019 Järeltõlke teooria ja praktika (viipekeeletõlkidele) (6 EAP) HTHT.07.020 Sünkroontõlke teooria ja praktika (viipekeeletõlkidele) (3 EAP)
MOODULI NIMETUS:	Viipekeeletõlgi praktilise õppe moodul (30 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlgi tööks vajaliku keeleoskuse ja tõlketehnika omandamine töötamiseks kurtide ja kuuljate kultuuris olmetõlgina.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane:

(õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	<ul style="list-style-type: none"> • omandab praktilise eesti viipekeele B 2 tasemel; • suudab teostada olmetõlget; • õpib tundma kurtide kultuuri ja eluolu, et reaalses keelekeskkonnas omandada oskusi, kuidas edukalt toime tulla suhtlemisega kurtide kultuuris.
MOODULI ÕPPEAINED JA NENDE VALIKU PÕHIMÕTTED	HTEP.01.171 Praktiline eesti viipekeel algajatele (6 EAP) HTHT. 07.007 Praktiline eesti viipekeel kesktasemele (6 EAP) HTEP.01.172 Praktiline eesti viipekeel edasijõudnutele (6 EAP) HTEP.01.187 Erialane eesti viipekeel (3 EAP) HTEP.01.198 Eesti viipekeele väljendusõpetus (3 EAP) HTEP.00.156 Tõlkimine spetsiifilistes olukordades (viipekeeletõlkidele) (3 EAP) HTHT.07.038 Vaatluspraktika (3 EAP)
MOODULI NIMETUS:	Viipekeeletõlgi praktika moodul (30 EAP) kohustuslik
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlgi tööks vajaliku keeleoskuse ja tõlketehnika omandamine töötamaks kurtide ja kuuljate kultuuris olmetõlgina.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID (õpiväljundid ehk omandatavad/ arendatavad/ erialased teadmised ja oskused, üldpädevused jms)	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • rakendab omandatud praktilise eesti viipekeele oskust keelekeskkonnas; • kogeb kurtide kultuuri ja eluolu reaalses keelekeskkonnas; • omandab reaalse töötamise kogemuse, oskuse siduda teooriat ja praktikat ning arendada pädevusi, hoiakuid ja enesekindlust, mis on olulised õpitaval erialal töötamiseks.
	HTHT.07.039 Keelepraktika kurtide kogukonnas (6 EAP) HTEP.01.196 Praktiline tõlkekursus (6 EAP) HTHT.07.015 Olmetõlke praktika (9 EAP) HTHT.07.016 Õpingutõlke praktika (9 EAP)
	Valikained (12 EAP)
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Viipekeeletõlgi erialaste baasteadmiste laiendamine ja süvendamine.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID:	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • omandab teadmised ja praktilised oskused töötamaks erinevaid viipekeeli ja erinevaid kommunikatsioonisüsteeme kasutavate kurtide kogukondades; • tunneb avaliku esinemise põhitõdesid.
ÕPPEAINED	HTEP.00.155 Rahvusvaheline viiplemine (3 EAP) HTHT.07.008 Taktiiline viiplemine (3 EAP) HTHT.07.013 Sõrmendamine (3 EAP) HTEP.01.191 Kurtide folkloor (3 EAP) HTHT.07.011 Pimekurtus (3 EAP) FLGR.01.259 Kultuuridevaheline kommunikatsioon (3 EAP) HTEP.01.190 Tõlkimine pimekurtidele (3 EAP) FLSE.00.216 Semiootika alused (3 EAP)
MOODULI NIMETUS:	Vabaained (6 EAP)
MOODULI ÜLDEESMÄRGID:	Võimaldada üliõpilasel valida aineid väljastpoolt eesti viipekeele tõlgi õppekava oma kompetentsuse laiendamiseks, avardada üliõpilaste silmaringi ja luua võimalusi nende individuaalsete arenguvajaduste ning erihuvide realiseerimiseks.
MOODULI ÕPIEESMÄRGID:	Mooduli edukal läbimisel üliõpilane: <ul style="list-style-type: none"> • omandab teadmised ja oskused vastavalt valitud ainetele

	SHHI.00.001 Lõputöö 6 EAP
LÕPUTÖÖ EESMÄRK	Omab esmaseid teadustöö kogemusi, suudab akadeemiliselt väljendada
28	TÄIENDAV INFORMATSIOON

Lisa 3 – Küsimustik eriala vilistlastele

Hea Eesti viipekeelee tõlk eriala vilistlane!

Minu nimi on Anne-Mai Hindriks ja ma õpin Tartu Ülikoolis viimasel kursusel *Eesti viipekeelee tõlgi* erialal. Lõputöö teema valikul otsustasin „Eriala *Eesti viipekeelee tõlk* tudengite ja vilistlaste tagasiside õppekavale ja ülikooliõpingutele“ kasuks.

Tean isiklikust kogemusest, millised nõrgad ning tugevad küljed õppekaval on. Loodan, et minu uurimustöö aitab hilisemal õppekava täiustamisel juhtida tähelepanu vilistlaste arvamusele ning õppekava muudetakse vastavamaks tööturu ja klientide nõuetele. Sinu vastus on oluline minu lõputöö valmimisel. Küsimustiku täitmisel tuleks arvestada ligikaudu 15 – 20 minutilise ajakuluga. Küsimuste tüübid on varieeruvad. Küsimustik on avatud alates tänasest **kaks nädalat (01.03.2012 – 15.03.2012)**. Küsimustikku on võimalik täita ühel inimesel **üks kord**, seega alusta vastamist ainult juhul, kui oled kindel, et Sul on võimalik lõpuni täita.

Kõiki, saadud vastuseid kasutan ainult teaduslikel eesmärkidel, üldistatud kujul ning anonüümselt. Juhul kui soovid tulemusi teada saada, saadan need Sinu e-posti aadressile.

Meeldivale koostööle lootes,

Anne-Mai Hindriks

Eesti viipekeelee tõlgi eriala üliõpilane

annemai.hindriks@gmail.com

tel: 5645 1246

Küsimustikuga seotud probleemide korral kontakteeru minuga julgesti.

NB! Juhul kui märkad kaasvilistlaste e-posti aadressides viga või tead uuemat, palun anna julgelt märku.

1. Olen ...

- mees
- naine

2. Minu vanus on ...

3. Minu elu koht on ... (maakonnas)

4. Mis aastal Te õpinguid alustasite?

- 2006 aasta
- 2007 aasta

5. Miks asusite õppima seda eriala? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti).

- eriala huvitas mind
- eriala populaarsus
- hea palk tulevikus
- sõbrad läksid sama eriala õppima
- eneseteostusvõimalus
- võimalus töötada välismaal
- vanemad/sugulased soovitasid
- mul on eeldusi töötamiseks antud valdkonnas
- isiklik seos antud valdkonnaga
- soov töötada kuulmispuudega inimestega
- soov omandada eesti viipekeel võõrkeelena
- muu (palun täpsustada)

6. Kas Te töötasite ...

- enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal (palun jätkake vastamist 10. küsimusest)
- enne õppima asumist ning ka õpingute ajal
- õpingute ajal
- ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal (palun jätkake vastamist 10. küsimusest)

7. Milline oli enamasti Teie töökoormus õpingute ajal?

- töötasin täiskoormusega (40 tundi nädalas)
- töötasin üle täiskoormuse
- tegin juhutöid
- töötasin osalise koormusega

8. Mis oli õpingute ajal töötamise (v.a juhutööd ja õppetööga seotud praktika) peamisteks põhjusteks? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti).

- ei tulnud majanduslikult toime
- hirm kaotada senist töökohta
- soovisin ennast teostada
- soovisin teenida lisaraha
- soovisin omandada üldist töökogemust
- tehti hea pakkumine
- õpingutest jäi aega üle
- muu (palun täpsustage)

9. Kuivõrd oli Teie õpingute aegne töö ja õpitav eriala seotud?

- väga lähedaselt
- mõningal määral
- ei olnud seotud
- suures osas

10. Milline loetletud vastusevariantidest kirjeldab Teie praegust tegevust kõige paremini?

- töötan
- õpin
- töötan ja õpin
- ei tööta ega õpi, otsin aktiivselt tööd
- ei tööta ega õpi, ei otsi aktiivselt tööd
- olen lapsega kodus
- teenin aega kaitseväes
- õpin ja otsin aktiivselt tööd
- töötan ja planeerin edasisi õpinguid
- muu (palun täpsustage)

11. Juhul kui Te õpite, jätkake vastamist järgmisest küsimusest. Eitava vastuse korral jätkake küsimusest 15.

Palun täpsustage oma praeguseid õpinguid.

- Millises õppeasutuses?

12. Millisel õppekaval/erialal?

13. Millisel õppeastmel?

- a) Bakalaureuseõpe
- b) Magistriõpe
- c) Muu (palun täpsustage)

14. Juhul kui Te õpite, siis märkige kuivõrd olulised olid alltoodud väited õpingute jätkamiseks? (Palun märkige vastusevariant, mis enim kirjeldab langetatud otsust ning seda iga väite kohta). Peale küsimusele vastamist, jätkake küsimusest nr 17.

	Väga oluline	Küllaltki oluline	Väheoluline	Ei ole üldse oluline
Soov ennast täiendada				
Soov alustada akadeemilist karjääri				
Soov saada kõrgemat palka				
Saada parem töökoht/kindlustada praegune töökoht				
Soov omandada võimalikult kõrge haridustase				
Ei leidnud sobivat tööd				
Midagi muud ei olnud teha				

15. Juhul kui Te praegu ei õpi, kas kavatsete lähitulevikus seda teha?

- jah, viimati lõpetatud kõrgkoolis
- jah, mõnes teises kõrgkoolis
- jah, mõnes kutsekoolis
- ei (jätkake küsimusest nr 17)

16. Palun täpsustage oma edasiõppimise ja enesetäiendamise soove. Kas soovite õppida .. ?

- samal suunal/erialal
- täiesti teises valdkonnas

17. Juhul kui Te töötate praegusel hetkel, jätkake vastamist järgmisest küsimusest. Eitava vastuse korral jätkake küsimusest nr 30.

Juhul kui Te töötate rohkem kui ühel ametikohal, siis palun vastata järgnevatele küsimustele, pidades silmas oma põhitöökohta või põhitööd.

Kuivõrd on Teie praegune põhitöökoht seotud õpitud erialaga?

- väga lähedalt (jätkake vastamist küsimusest nr 20)
- suures osas (jätkake vastamist küsimusest nr 20)
- mõningal määral (jätkake vastamist küsimusest nr 20)
- ei ole seotud

18. Miks ei ole Teie praegune põhitöökoht seotud õpitud erialaga, mis on selle põhjus? (Palun vastata igale kirjutatud väitele).

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse
Ei ole leidnud erialast tööd				
Elukohas ei olnud erialast tööd				
Antud töö on huvitavam				
Palk ja muud töötingimused on paremad				
Töötasin sellel kohal juba ülikooli ajal				

19. Juhul, kui eelmisele küsimusele (nr 18) ei olnud sobivat vastusevarianti, palun täpsustage seda siin.

20. Kas Te töötate ...

- riiklikus, avalik-õiguslikus või munitsipalaasutuses
- oma firmas
- erafirmas või eraisiku teenistuses

- MTÜ-s, sihtasutuses
- olete FIE või vabakutseline
- muu (palun täpsustage)

21. Millised on Teie praegused sissetulekuallikad? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti)

- töötasu
- ettevõtjatulu, dividendid, intressid
- toetused, abirahad (laste-, sotsiaal-, toimetulekutoetused), alimendid, pension, stipendium
- õppelaen ja/või muud laenud

- abikaasa/elukaaslase sissetulek, vanemate sissetulek, teiste sugulaste toetus
- säästud, vara müük
- muu (palun täpsustage)

22. Milline on Teie praeguse põhitöökoha tegevusvaldkond? (Enne vastamist, palun lugege läbi terve loetelu ning valige võimalikult täpne vastus).

- arhitekti- ja inseneritööd ning nendega seotud tehniline nõustamine
- arvutid ja nendega seotud tegevus
- avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus
- finantsvahendus
- elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus
- ehitus
- haridus
- hotellid ja toitlustus
- hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja kodumasinate remont
- kinnisvaraalaane tegevus

- metsamajandus, metsavarumine ja neid teenindavad tegevusalad
- postside ja telekommunikatsioon
- puidutöötlemine ja puittoodete tootmine
- põllumajandus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad
- raamatupidamine ja auditeerimine; nendega seotud nõustamine
- reklaamindus
- teadus- ja arendustegevus
- tekstiil- ja rõivatootmine

- toiduainete, jookide ja tubaka tootmine
- tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
- sh veterinaaria
- veondus ja veondust abistavad tegevusalad
- sh turism
- õigusabi
- ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus
- sh keskkonnakaitse
- sh kultuuri- ja sporditegevus
- sh ajakirjandus ja meedia
- mujal liigitamata tootmine
- muu (palun täpsustada)

23. Kas te olete ... ?

- kõrgem ametnik (nt direktor, juhataja)
- tippspetsialist (nt informaatik, õpetaja)
- tehnik või keskastme spetsialist (nt maakler, tehnik, raamatupidaja)
- ametnik (nt sekretär, kontoriameetnik)

- teenindus- või müügitöötaja (nt kokk, lapsehoidja, juuksur)
- põllumajanduse või kalanduse oskustöölaine (nt talunik, kalur)
- oskus- või käsitöölaine (nt ehitaja)

- seadme- ja masinaoperaator (nt autojuht, masina operaator)
- lihttöölaine (nt koristaja)
- tegev relvajõududes
- ei oska öelda

24. Millist haridustaset nõuab Teie praegune amet?

- keskharidus
- kutseharidus
- kõrgharidus (sh BA, MA, PhD)

- haridustase pole sellel töökohal oluline
- ei oska öelda

25. Kui kaua olete töötanud praegusel ametikohal?

- vähem kui 4 kuud
- 4 kuud kuni 12 kuud

- 13 kuud kuni kolm aastat
- kauem kui kolm aastat

26. Millises maakonnas asub Teie töökoht?

27. Kui olulised olid Teile töökooha valimisel järgmised tegurid? (Palun kontrollige, et iga väide saaks hinnangu).

	Väga oluline	Küllaltki oluline	Väheoluline	Ei ole üldse oluline
Ametikoha/töökooha prestiiž				
Enese proovilepanek				
Erialast tööd ei olnud				
Hea palk				
Head karjääri- ja arenguvõimalused				
Head töökaaslased				
Paindlik töögraafik				
Pikk puhkus				
Sobiv asukoht				
Soodustused (õppelaenu kustutamine, ametiauto)				
Töö oli õpitava erialaga seotud				
Töö tundus huvitav				
Professionaalse arengu võimalus				
Ei olnud muid valikuid				

28. Millisel viisil leidsite töökooha? (Palun märkige kõige olulisem).

- võtsin tööandjaga ise ühendust (konkreetses tööpakkumist ei olnud)	- leidsin tööpakkumise Internetist firma koduleheküljelt
- seda tööd pakuti mulle isiklikult	- sain tööpakkumise personaliotsingu portaalist (nt CV Online vmt)
- kasutasin sugulast/tuttavate abi	- leidsin töökooha Töötukassa kaudu
- olin selles organisatsioonis praktikal	- asutasin praksise või eraettevõtte, alustasin FIEna
- organisatsioon tutvustas töövõimalusi ülikoolis	- töötasin sellel töökohal juba õpingute ajal
- leidsin tööpakkumise ülikooli vahendusel	- info tuttavatelt
- leidsin tööpakkumise ajalehe-, TV-, raadio- või muust avalikult reklaamist	- muu (palun täpsustage)
- erialalisti kaudu	

29. Palun hinnake senise kogemuse põhjal, kuid võrd aitasid järgmised tegurid kaasa Teie praeguse töökoha saamisele. („Nõustun täiesti“ antud väitega tähendab, et see tegur aitas oluliselt kaasa töökoha leidmisele. „Ei nõustu üldse“ tähendab, et see tegur polnud töökoha leidmisel tähtis. Palun kontrollige, et iga väide saaks hinnangu).

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse
Omandatud (pea)eriala/erialad				
Omandatud kõrvaleriala(d) > juhul kui omandasite				
Lõputöö teema				
Õppealased saavutused				
Läbitud täiendkoolitused				
Kõrgkooli maine				
Õpingute ajal läbitud praktika ja eelnev töökogemus samas valdkonnas				
Välismaal töötamine/õppimine				
Eesti keele oskus				
Eesti viipekeele oskus				
Inglise keele oskus				
Teiste võõrkeelte oskus				
Karjääriteenused (nt karjäärinõustamine)				

30. Isegi kui Teie põhitöökoht ei ole õpitud erialaga seotud, siis milline vastusevariantidest kirjeldab Teie seotust õpituga kõige paremini

- käin osaajaga tõlkimas
- ei käi tõlkimas, kuid planeerin tulevikus minna
- ei käi tõlkimas ning ei planeeri minna
- töötan viipekeelses keskkonnas (nt kurtide laste koolis, lasteaias jne)

31. Kui vastasite eelmisele küsimusele ei käi tõlkimas ning ei planeeri minna, siis palun kirjutage, miks on selline otsus tehtud

32. Palun hinnata, kuid võrd olete nõus erinevate väidetega õppekava Eesti viipekeele tõlk eesmärgipärasuse kohta ning vastavuse kohta tööturu nõuete ja vajadustega.

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska vastata
Õpinguid alustades teadsin õppekava eesmärke					
Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega õppekavale					
Lõpetades teadsin selgelt, mida õpitu on mulle andnud ja mis tööd ma võiksin teha					

Ainete järgnevus ja ainete
omavahelised seosed
õppeprotsessid olid loogilised ja
selged

Saadud ettevalmistus oli piisav
õpitud erialal töö saamiseks
Saadud ettevalmistus oli piisav
õpitud erialal töötamiseks

Kasutan oma töös väga sageli
õpingute käigus omandatud
oskusi ja teadmisi

33. Kas õppekava raames läbitud praktikast oli kasu?

- jah, praktika toetas teooria ja praktika integratsiooni
- ei, praktika oli formaalne ega seostunud õpingutega

34. Palun Teil hinnata, kuid võrd nõustute erinevate väidetega praktikakorralduse kohta.

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska vastata
Praktika maht õppekavas oli piisav					
Praktikabaas soosis ja toetas igati praktika sooritamist					
Ülikool soosis ja toetas igati praktika sooritamist					
Ülikool aitas kaasa praktikakoha leidmisel					
Mul oli raske leida praktikakohta					
Olen rahul ülikooli poolt pakutud praktikavõimalustega					
Olemasolevad praktikakohad ei olnud pädevad praktikat läbi viima.					

35. Juhul kui soovite eelmisele küsimusele midagi juurde lisada, siis palun kirjutage seda siin.

36. Alljärgnevalt on toodud rida pädevusi. Palun hinnake pädevusi kolmes kategoorias: pädevuste praegune tase, ülikooliõpingute panus nende kujunemisele, pädevuste olulisus praegusel töökohal. Hinnangud skaalal: väga madal, madal, keskmine, kõrge, väga kõrge

	Praegune tase	Ülikooliõpingute panus	Olulisus praegusel töökohal
Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised			
Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada			

Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles
Võõrkeelteoskus
Eesti viipekeele oskus
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus
Meeskonnatööoskus
Efektiivne ajajaotusoskus
Analüüsioskus
Juhtimisoskus
Enesekehtestamise ja läbirääkimisoskus
Teadmised kurtusest

39. Alljärgnevatele küsimustele **palun Teil kõigil vastata**. Pole oluline, kas töötate, ei tööta või töötate osalise ajaga õpitud erialal, mõeldud on küsimused kõikidele.

Missuguseid õpituid teadmisi ja oskusi ei ole Te pidanud erialal töötamiseks üldse kasutama?

Juhul kui Te ei tööta õpitud erialal, siis palun kirjutage enda arvamus, mida Te arvate, missuguseid teadmisi ja oskuseid ei lähe õpitud erialal töötamiseks vaja.

40. Missugustest teadmistest ja oskustest tunnete kõige rohkem puudust õpitud erialal töötades?

Juhul, kui Te ei tööta õpitud erialal, palun kirjutage oma arvamus, missugustest teadmistest ja oskustest arvate kõige rohkem puudust tundvat õpitud erialal töötades?

41. Õpingute ajale tagasi vaadates, mida teeksid täna üliõpilasena teisiti.

42. Missuguseid soovitusi tahaksid täna, tööturul olles, jagada erialaõppejõududele?

43. Kui soovite seoses õpingutega ülikoolis midagi lisada/täiendada, palun kirjutage!

Lisa 4 – Küsimustik eriala üliõpilastele

Hea *Eesti viipekee*le tõlk eriala üliõpilane!

Minu nimi on Anne-Mai Hindriks ja ma õpin Tartu Ülikoolis viimasel kursusel *Eesti viipe-kee*le tõlgi erialal. Lõputöö teema valikul otsustasin „Eriala *Eesti viipekee*le tõlk tudengite ja vilistlaste tagasiside õppekavale ja ülikooliõpingutele“ kasuks.

Tean isiklikust kogemusest, millised nõrgad ning tugevad küljed õppekaval on. Loodan, et minu uurimustöö aitab hilisemal õppekava täiustamisel juhtida tähelepanu üliõpilaste arvamusele ning õppekava muudetakse vastavamaks tööturu ja klientide nõuetele. Sinu vastus on oluline minu lõputöö valmimisel. Küsimustiku täitmisel tuleks arvestada ligikaudu 15 – 20 minutilise ajakuluga. Küsimuste tüübid on varieeruvad. Küsimustik on avatud alates tänasest **kaks nädalat (10.04.2012 – 24.04.2012)/(30.04.2012 – 13.05.2012)**. Küsimustikku on võimalik täita ühel inimesel **üks kord**, seega alusta vastamist ainult juhul, kui oled kindel, et Sul on võimalik lõpuni täita.

Kõiki, saadud vastuseid kasutan ainult teaduslikel eesmärkidel, üldistatud kujul ning anonüümselt. Juhul, kui soovid tulemusi teada saada, saadan need Sinu e-posti aadressile.

Meeldivale koostööle lootes,

Anne-Mai Hindriks

*Eesti viipekee*le tõlgi eriala üliõpilane

annemai.hindriks@gmail.com

tel: 5645 1246

Küsimustikuga seotud probleemide korral kontakteeru minuga julgesti

1. Olen ...

- mees
- naine

2. Minu vanus on ...

3. Minu elu koht on ... (maakonnas)

4. Mis aastal Te õpinguid alustasite?

- 2006 aasta
- 2007 aasta
- 2009 aasta

5. Miks asusite õppima seda eriala? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti).

- eriala huvitas mind
- vanemad/sugulased
- soov töötada
- eriala populaarsus
- soovitasid
- kuulmispuudega
- hea palk tulevikus
- mul on eeldusi töötamiseks
- inimestega
- sõbrad läksid sama eriala
- antud valdkonnas
- soov omandada eesti
- õppima
- isiklik seos antud
- viipekeel võõrkeelena
- eneseteostusvõimalus
- valdkonnaga
- muu (palun täpsustada)
- võimalus töötada välismaal

6. Kas Te töötasite ...

- enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal (palun jätkake vastamist 10. küsimusest)
- enne õppima asumist ning ka õpingute ajal
- õpingute ajal
- ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal (palun jätkake vastamist 10. küsimusest)

7. Milline oli enamasti Teie töökoormus õpingute ajal?

- töötasin täiskoormusega (40 tundi nädalas)
- töötasin üle täiskoormuse
- töötasin osalise koormusega
- tegin juhutöid

8. Mis oli õpingute ajal töötamise (v.a juhutööd ja õppetööga seotud praktika) peamiseks põhjuseks? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti).

- ei tulnud majanduslikult toime
- soovisin ennast teostada
- tehti hea pakkumine
- soovisin teenida lisaraha
- õpingutest jäi aega üle
- hirm kaotada senist töökohta
- soovisin omandada üldist töökogemust
- muu (palun täpsustage)

9. Kuivõrd oli Teie õpingute aegne töö ja õpitav eriala seotud?

- väga lähedasetl
- mõningal määral
- suures osas
- ei olnud seotud

10. Milline loetletud vastusevariantidest kirjeldab Teie tulevikukavatsusi kõige paremini?

- alustan õpinguid täiesti teisel erialal
- hakkan tööle, kuid teisel erialal
- alustan õpinguid samal suunal/erialal
- plaanin jääda lapsepuhkusele
- plaanin kutseaasta sooritamist
- muu (palun täpsustage)

11. Juhul kui Te kavatsete edasi õppida, jätkake vastamist järgmisest küsimusest. Eitava vastuse korral jätkake küsimusest 15.

Palun täpsustage oma edasiõppimise plaane.

- Millises õppeasutuses?

12. Millisel õppekaval/erialal?

13. Millisel õppeastmel?

- a) Bakalaureuseõpe
- b) Magistriõpe
- c) Muu (palun täpsustage)

14. Edasiõppimise korral märkige kuivõrd olulised on alltoodud väited õpingute jätkamiseks?

	Väga oluline	Küllaltki oluline	Väheoluline	Ei ole üldse oluline
Soov ennast täiendada				
Soov alustada akadeemilist karjääri				
Soov saada kõrgemat palka				
Saada parem töökoht/kindlustada praegune töökoht				
Soov omandada võimalikult kõrge haridustase				
Ei leidnud sobivat tööd				
Midagi muud ei olnud teha				

15. Juhul kui Te ei planeeri kohe edasi õppida, kas kavatsete seda lähitulevikus teha?

- jah, viimati lõpetatud kõrgkoolis
- jah, mõnes teises kõrgkoolis
- jah, mõnes kutsekoolis
- ei

16. Juhul kui Te töötate praegusel hetkel, jätkake vastamist järgmisest küsimusest. Eitava vastuse korral jätkake küsimusest nr 29.

Juhul kui Te töötate rohkem kui ühel ametikohal, siis palun vastata järgnevatele küsimustele, pidades silmas oma põhitöökohta või põhitööd.

Kuivõrd on Teie praegune põhitöökoht seotud õpitud erialaga?

- väga lähedalt (jätkake vastamist küsimusest nr 19)
- suures osas (jätkake vastamist küsimusest nr 19)
- mõningal määral (jätkake vastamist küsimusest nr 19)
- ei ole seotud

17. Miks ei ole Teie praegune põhitöökoht seotud õpitud erialaga, mis on selle põhjus? (Palun vastata igale kirjutatud väitele).

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse
Ei ole leidnud erialast tööd				
Elukohas ei olnud erialast tööd				
Antud töö on huvitavam				
Palk ja muud töötingimused on paremad				
Töötasin sellel kohal juba ülikooli ajal				

18. Juhul, kui eelmisele küsimusele (nr 17) ei olnud sobivat vastusevarianti, palun täpsustage seda siin.

19. Kas Te töötate ...

- riiklikus, avalik-õiguslikus või munitsipaalasutuses
- erafirmas või eraisiku teenistuses
- MTÜ-s, sihtasutuses
- olete FIE või vabakutseline
- muu (palun täpsustage)

20. Millised on Teie praegused sissetulekuallikad? (Võimalik märkida mitu vastusevarianti)

- töötasu
- ettevõtjatulu, dividendid, intressid
- toetused, abirahad (laste-, sotsiaal-, toimetulekutoetused), alimendid, pension, stipendium

- õppelaen ja/või muud laenud
- abikaasa/elukaaslase sissetulek, vanemate sissetulek, teiste sugulaste toetus
- säästud, vara müük
- muu (palun täpsustage)

21. Milline on Teie praeguse põhitöökoha tegevusvaldkond? (*Enne vastamist, palun lugege läbi terve loetelu ning valige võimalikult täpne vastus.*)

- arhitekti- ja inseneritööd ning nendega seotud tehniline nõustamine
- arvutid ja nendega seotud tegevus
- avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus
- finantsvahendus
- elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus
- ehitus
- haridus
- hotellid ja toitlustus
- hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja kodumasinate remont
- kinnisvaraala tegevus

- metsamajandus, metsavarumine ja neid teenindavad tegevusalad
- postside ja telekommunikatsioon
- puidutöötlemine ja puittoodete tootmine
- põllumajandus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad
- raamatupidamine ja auditeerimine; nendega seotud nõustamine
- reklaamindus
- teadus- ja arendustegevus
- tekstiil- ja rõivatootmine
- toiduainete, jookide ja tubaka tootmine

- tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
- sh veterinaaria
- veondus ja veondust abistavad tegevusalad
- sh turism
- õigusabi
- ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus
- sh keskkonnakaitse
- sh kultuuri- ja sporditegevus
- sh ajakirjandus ja meedia
- mujal liigitamata tootmine
- muu (palun täpsustada)

22. Kas te olete ... ?

- kõrgem ametnik (nt direktor, juhataja)
- tippspetsialist (nt informaatik, õpetaja)
- tehnik või keskastme spetsialist (nt maakler, tehnik, raamatupidaja)

- ametnik (nt sekretär, kontoriameetnik)
- teenindus- või müügitöötaja (nt kokk, lapsehoidja, juuksur)
- põllumajanduse või kalanduse oskustöölaine (nt talunik, kalur)

- oskus- või käsitöölaine (nt ehitaja)
- seadme- ja masinaoperaator (nt autojuht, masina operaator)
- lihttöölaine (nt koristaja)
- tegev relvajõududes
- ei oska öelda

23. Millist haridustaset nõuab Teie praegune amet?

- keskharidus
- kutseharidus
- kõrgharidus (sh BA, MA, PhD)

- haridustase pole sellel töökohal oluline
- ei oska öelda

24. Kui kaua olete töötanud praegusel ametikohal?

- vähem kui 4 kuud
- 4 kuud kuni 12 kuud

- 13 kuud kuni kolm aastat
- kauem kui kolm aastat

25. Millises maakonnas asub Teie töökoht?

26. Kui olulised olid Teile töökoha valimisel järgmised tegurid? (*Palun kontrollige, et iga väide saaks hinnangu.*)

Väga oluline	Küllaltki oluline	Väheoluline	Ei ole üldse oluline
--------------	-------------------	-------------	----------------------

Ametikoha/töökoha prestiiž
Enese proovilepanek
Erialast tööd ei olnud
Hea palk
Head karjääri- ja arenguvõimalused
Head töökaaslased
Paindlik töögraafik
Pikk puhkus
Sobiv asukoht
Soodustused (õppelaenu kustutamine, ametiauto)
Töö oli õpitava erialaga seotud
Töö tundus huvitav
Professionaalse arengu võimalus
Ei olnud muid valikuid

27. Millisel viisil leidsite töökoha? (Palun märkige kõige olulisem).

- võtsin tööandjaga ise ühendust
(konkreetset tööpakkumist ei olnud)
- seda tööd pakuti mulle isiklikult
- kasutasin sugulast/tuttavate abi
- olin selles organisatsioonis praktikal
- organisatsioon tutvustas töövõimalusi ülikoolis
- leidsin tööpakkumise ülikooli vahendusel
- leidsin tööpakkumise ajalehe-, TV-, raadio- või muust avalikult reklaamist
- leidsin tööpakkumise Internetist firma koduleheküljelt
- sain tööpakkumise personaliotsingu portaalist (nt CV Online vmt)
- leidsin töökoha Töötukassa kaudu
- asutasin praksise või eraettevõtte, alustasin FIEna
- töötasin sellel töökohal juba õpingute ajal
- info tuttavatelt
- erialalisti kaudu
- muu (palun täpsustage)

29. Palun hinnake senise kogemuse põhjal, kuid võrd aitasid järgmised tegurid kaasa Teie praeguse töökoha saamisele. („Nõustun täiesti“ antud väitega tähendab, et see tegur aitas oluliselt kaasa töökoha leidmisele. „Ei nõustu üldse“ tähendab, et see tegur polnud töökoha leidmisel tähtis. Palun kontrollige, et iga väide saaks hinnangu).

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse
Omandatud (pea)eriala/erialad				
Omandatud kõrvaleriala(d) > juhul kui omandasite				
Õppealased saavutused				
Läbitud täiendkoolitused				
Kõrgkooli maine				
Õpingute ajal läbitud praktika ja eelnev töökogemus samas valdkonnas				
Välismaal töötamine/õppimine				
Eesti keele oskus				
Eesti viipekeele oskus				
Inglise keele oskus				
Teiste võõrkeelte oskus				
Karjääriteenused (nt karjäärinõustamine)				

30. Palun Teil hinnata, kuid võrd olete nõus erinevate väidetega õppekava Eesti viipekeele tõlk eesmärgipärasuse kohta ning vastavuse kohta tööturu nõuete ja vajadustega, peale õppeaine HTHT.07.015 Olmetõlkepraktika/HTEP.01.197 Superviseeritud tõlkepraktika läbimist.

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska vastata
Õpinguid alustades teadsin õppekava eesmärke					
Läbitud õpe oli vastavuses minu ootustega õppekavale					
Lõpetades teadsin selgelt, mida õpitu on mulle andnud ja mis tööd ma võiksin teha					
Ainete järgnevus ja ainete omavahelised seosed õppeprotsessid olid loogilised ja selged					
Saadud ettevalmistus oli piisav õpitud erialal töö saamiseks					
Saadud ettevalmistus oli piisav õpitud erialal töötamiseks					
Kasutan oma töös väga sageli õpingute käigus omandatud oskusi ja teadmisi					

30. Milline on Teie hinnang, peale õppeaine Olmetõlkepraktika/Superviseeritud tõlkepraktika läbimist. Kas õppekava raames läbitud praktikast oli kasu?

- jah, praktika toetas teooria ja praktika integratsiooni
- ei, praktika oli formaalne ega seostunud õpingutega

31. Palun Teil hinnata, kuivõrd nõustute erinevate väidetega praktikakorralduse kohta.

	Nõustun täiesti	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu üldse	Ei oska vastata
Praktika maht õppekavas oli piisav					
Praktikabaas soosis ja toetas igati praktika sooritamist					
Ülikool soosis ja toetas igati praktika sooritamist					
Ülikool aitas kaasa praktikakoha leidmisel					
Mul oli raske leida praktikakohta					
Olen rahul ülikooli poolt pakutud praktikavõimalustega					
Olemasolevad praktikakohad ei olnud pädevad praktikat läbi viima.					

32. Juhul kui soovite eelmisele küsimusele midagi juurde lisada, siis palun kirjutage seda siin.

33. Alljärgnevalt on toodud rida pädevusi. Palun hinnake pädevusi kolmes kategoorias: pädevuste praegune tase, ülikooliõpingute panus nende kujunemisele, pädevuste olulisus praegusel töökohal. Hinnangud skaalal: väga madal, madal, keskmine, kõrge, väga kõrge

	Praegune tase	Ülikooliõpingute panus	Olulisus praegusel töökohal
Üldteoreetilised, maailmapilti avardavad teadmised			
Oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada			
Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus emakeeles			
Võõrkeelteoskus			
Eesti viipekeele oskus			
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskus			
Meeskonnatööoskus			
Efektiivne ajajaotusoskus			
Analüüsioskus			
Juhtimisoskus			
Enesekehtestamise ja läbirääkimisoskus			
Teadmised kurtusest			

- 36. Olles läbinud õppekava, andke hinnang, milliseid teadmisi ja oskuseid ei lähe Teil tulevikus vaja.**
- 37. Olles läbinud õppekava, andke hinnang, missugustest teadmistest ja oskustest arvate tulevikus kõige enam puudust tundvat tööturul.**
- 38. Olles läbinud õppekava, palun kirjutage, mida teeksite teisiti, kui oleks võimalus uuesti antud erialale õppima hakata.**
- 39. Missuguseid soovitusi tahaksite jagada erialaõppejõududele?**
- 40. Kui soovite seoses õpingutega ülikoolis midagi lisada/täiendada, palun kirjutage!**